

1531

התקשרות

מצורף גם
לשבועון
כפר חב"ד

jem 131115 / Melamed yossi

ילדים הם ברכה / ניצוצי רבי

מדוע רצה יעקב אבינו לגלות את הקץ? / שיעור בלקוטי שיחות

"ויחי" – צריך ללמוד תורה ולקיים מצוות בכל פעם בחיות מחודשת / התוועדות עם הרבי

במוקד הגיליון השבוע עומדת פרשת ויחי.

תחילתו בקטע מדברי הרבי בהתוועדות, שמורה מה מלמדת אותנו מילת הפתיחה של הפרשה: "ויחי". הרבי אומר שיהודי צריך לחוש שהתורה והמצוות הן עבורו כמו לחם ומים, שלעולם לא נמאס מהם. עבודת השם צריכה להיות מתוך חיות מחודשת כל העת.

השיעור בלקוטי שיחות מסביר מדוע רצה יעקב אבינו לגלות לבניו את הקץ שבו תבוא הגאולה. הלא אם, כפי שאנו יודעים, מדובר באלפי שנים - דווקא גילוי הקץ עלול היה לייאש אותם ולרפות את ידיהם, חלילה!

המאמר במדור "אור וחיות" מעמיק בסוגיית תחיית המתים על פי החסידות, ומדבר על מעלת הגוף, במשמעותו בעבודת השם של כל יהודי.

במדור המכתבים הבאנו שני מכתבים העוסקים בלימוד התורה בישיבות ובחינוך הנוער. במדור תמונה מספרת סיפרנו על הסידור המיוחד שהרבי היה מעניק לחתנים להתפלל בו ערב חופתם. במדור ניצוצי רבי מובאת שיחה של הרבי על עידוד הילודה, וסיפור על פעילותן של נשי חב"ד בעקבות השיחה.

03 המילה הפותחת את הפרשה, "ויחי", כבר מלמדת אותנו בעצמה את הדרך בעבודת השם: יש ללמוד תורה ולקיים מצוות בכל פעם בחיות מחודשת, וכן צריך להוסיף כל הזמן בקדושה. • **התוועדות עם הרבי**

04 אלפי שנים ציפו ומצפים יהודים לבוא הגאולה. אלא שהגאולה איננה מתנה משמים שתנחת עלינו ביום בהיר אחד, אלא תהליך ארוך, שתחילתו בסיפור המסופר בפרשת ויחי וסופו בגאולה. ומה שחשוב לדעת הוא שגם לנו יש חלק בתהליך הזה. • **שיעור בלקוטי שיחות**

12 האם להיכנס ללמוד בישיבה למשך מספר שנים, או להתחיל לבנות את מסלול העבודה וההצלחה בחיים? האם לימוד תורה לבדו יכול לחולל את ההשפעה לטובה על הדור הצעיר? • **מכתב מבואר**

14 פרשת "ויחי" עוסקת בהכנותיו של יעקב אבינו לעבור לעולם שכולו "חיים". הפרשה גם מזכירה את דאגותיו של יעקב על החיים שיתרחשו כאשר הנשמות ישובו ויתלבשו בגוף בתחיית המתים, ולכן ביקש מבנו "אל נא תקברני במצרים". עיון בסוגיית תחיית המתים בחסידות. • **אור וחיות**

17 הסידור המיוחד שהרבי העניק לחתנים להתפלל בו ערב חופתם. • **תמונה מספרת**

18 "ילדים הם ברכה" – קטעים משיחה מיוחדת של הרבי בנושא, ופעילות נשי חב"ד שבאה בעקבותיה. • **ניצוצי רבי**

עת לדעת – 21 • וארט חסידות – 22 • לוח חב"ד – 23 • שניים מקרא – 24 • זמנים ושיעורי השבוע – 32

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו
י"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב
עורך: שלום בלוי

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 1122 כפר חב"ד

ISSN 7474-0793 • 6084000 גיליון 1531

לתגובות, הערות וחומרים לפרסום: HitkashrutEdit@gmail.com

התמונות מפורסמות באדיבות חברת JEM ותודתנו נתונה להם

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד
לחיזוק ההתקשרות לכ"ק אדמו"ר רבי
מנחם מענדל בהרה"ק רלו" מליובאוויטש
צוקללה"ה נבג"מ ז"ע

להוסיף כל הזמן, מתוך חיות

(מהתוועדות שבת פרשת ויחי תשכ"ז – תורת מנחם, כרך מח, עמוד 400)

התיבה [המילה] הראשונה של הפרשה [היא] "ויחי" - [להורות] שכל ענייני התורה ומצוות שנעשים על ידי יהודי, צריכים להיות מתוך **חיות**. יהודי יכול לטעון ש"המעשה הוא העיקר", וכיון שהנהגתו במעשה בפועל היא באופן שמקיים תורה ומצוות, לא נוגע אם קיום התורה ומצוות הוא מתוך חיות, או שהחיות שלו היא בעניינים אחרים כמו כדורגל או קריאת עיתונים, ואילו בנוגע לענייני התורה ומצוות [הוא] מסתפק בקיום במעשה בפועל בלבד ללא חיות.

ועל זה באה ההוראה מפתחת הפרשה, שקיום התורה ומצוות צריך להיות באופן של "ויחי", מתוך חיות ולהט, ולא מספיק קיום המצוות ללא חיות... נוסף על הפתיחה בתיבה הראשונה שבפרשה, ישנה גם הפתיחה של הפתיחה - האות הראשונה של התיבה הראשונה שעל שמה נקראת כל הפרשה - האות ו' של "ויחי", [שגם ממנה יש ללמוד הוראה בעבודת השם]: אות ו' מורה על עניין ההוספה. ועניינו בעבודה [הרוחנית של יהודי הוא ש]יהודי צריך תמיד **להוסיף בקדושה**.

יהודי יכול לטעון ולשאל: מדוע יש לו מניעות ועיכובים והעלמות והסתרים על קיום התורה ומצוות, הן מבפנים והן מבחוץ? הוא מוכן למלא את רצונו של הקדוש ברוך הוא, אבל מדוע צריך הדבר להגיע לו בקושי?

והמענה על זה [הוא] שכל הכוונה של ירידת הנשמה למטה היא להבקיע ולבטל את ההעלמות וההסתרים, ולברר [לתקן] את הגוף ונפש הבהמית וחלקו בעולם. שכן, דווקא כאשר יש העלמות והסתרים, ועל ידי העבודה מתגברים עליהם ומהפכים אותם [לטוב וקדושה], אז נעשית **הוספה בקדושה** - שזהו הרמז ב[אות] ו', שעבודתו של יהודי היא **להוסיף בקדושה**.

ובזה גופא [עצמו] צריכה להיות ה**וספה על הוספה**. שלא להסתפק בעבודה של אתמול, אלא בכל יום צריך להתווסף יותר מכפי שהיה עד היום. והיינו, שעבודתו של יהודי צריכה להיות **תמיד** באופן של הוספה. ויש לבאר גם [את] השייכות של הפתיחה בו'

המיוסף בהתחלת התיבה הראשונה לכללות התיבה, "ויחי" - [והקשר בין הדברים הוא] שאמיתית ענין ה**חיות** שצריכה להיות בקיום התורה ומצוות היא דווקא כאשר ישנו עניין ה**הוספה** בעבודה.

ויש להביא דוגמה לדבר מחיי הגוף בגשמיות: כל אדם זקוק בכל יום מחדש לחם ומים, ולעולם לא יימאס לו הדבר. ולכאורה: כבר אכל לחם ושתה מים אתמול ושלשום, וכל ימיו, במשך שבעים שנה. ואם כן, מדוע חוזר ואוכל ושותה גם היום? - כאשר ישאלו אדם שאלה כזו, ישיב שלא נוגע לו כל השאלות שהן באופן של "לומדות" [לפול למדני]... המציאות בפועל היא שעכשיו הוא רעב וצמא, ולכן צריך לאכול ולשתות, ואינו יכול להסתפק בכך שאכל ושתה במשך שבעים שנה!

וכך צריך להיות גם ברוחניות, בנוגע לקיום התורה ומצוות. יהודי צריך להרגיש שהתורה ומצוות הן "לחם חוקו", כך שזהו עניין שנוגע לקיומו, ולולי זאת הרי הוא רעב וצמא. וכשם שמרגיש שזקוק לחם ומים בגשמיות בכל יום מחדש, כך גם בנוגע לקיום התורה ומצוות, ש"בכל יום יהיו בעיניו כחדשים".

ואין זה באופן שרק כאשר מתחיל להניח תפילין הרי זה דבר מיוחד עם כל החגיגה והטקס, ואילו למחרת, לאחר חודש או לאחר עשר שנים [כל ההתרגשות מתפוגגת ונעלמת]. אלא אדרבה: כיוון שזוהי חיותו, כמו לחם ומים, הרי זה צריך להיות בכל יום מתוך חיות מחודשת.

ולא רק זה אלא שענייני התורה ומצוות צריכים להיות באופן של **הוספה**, כמו בחיי הגוף: כאשר הגוף הוא קטן מספיקה עבורו כמות קטנה של אכילה ושתייה, וככל שהולך וגדל זקוק הוא לכמות גדולה יותר של אכילה ושתייה, ואינו יכול להתקיים על ידי מנת מזון קטנה שהספיקה לו בקטנותו, ואם יסתפק בכך ייחלש. וכן הוא בנוגע לעניין האכילה ושתייה של הנשמה, שזהו עניין התורה ומצוות - **שתמיד צריך להוסיף** בזה עוד יותר.

ויש לבאר גם [את] השייכות של הפתיחה בו'

צוואתו של יעקב

פרשת ויחי היא הפרשה האחרונה בספר בראשית, המתחיל בבריאת העולם, עובר דרך סיפורי האבות ומסיים בהשתקעות משפחת יעקב במצרים. הספר הבא, ספר שמות, עובר ממשפחה לעם ומספר על גלות מצרים והגאולה ומתן תורה. כך שהפרשה היא קו התפר שבין תקופת האבות לתקופת לידת העם, ובה מסופר על האירוע שחותם את תקופת האבות: פטירתו של יעקב אבינו.

זמן קצר לפני מותו, מכנס יעקב את בניו ונושא בפניהם מונולוג ארוך. הוא מדבר בפניהם על עם ישראל כעם, ועל משפחותיהם כשבטים גדולים היורשים את הארץ ויושבים בה. יש שם ברכות, הדרכות וגם נבואות שמדברות על מאות ואלפי שנים קדימה. הצוואה של יעקב וברכתו את בניו לפני לכתו מהוות החלק המרכזי של הפרשה.

וכך מספרת לנו התורה¹:

וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו, וַיֹּאמֶר:

"הֲאֵסַפְנוּ וְאָנִידָה לָכֶם אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים.

הִקְבְּצוּ וְשִׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב, וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם."

לאחר הקדמה זו, מתחיל יעקב אבינו לסקור את בניו אחד-אחד, לספר על נקודות החוזק או החולשה שלהם, לברך אותם ולספר מה יקרה לצאצאיהם לאורך ההיסטוריה.

אך מדברי ההקדמה של יעקב אנו מבינים כי הוא אינו מתכוון רק לתת 'צוואה' של הדרכות או ברכות, להנחות את העם שהולך ומתהווה, אלא גם לגלות עתידות. "את אשר יקרא אתכם באחרית הימים", זוהי לא פחות מהתנבאות על העתיד הכללי של עם ישראל.

הגמרא² מגלה לנו, שברגע זה של העברת השרביט, של 'תום עידן האבות' והתחלת המסע הארוך של עם ישראל, יעקב מחליט לחשוף בפני בניו את 'ה-סוד' בה' הידיעה. אולי הסוד הכי כמוס ביהדות, התשובה לשאלת 'מיליון הדולר': **מתי יבוא המשיח**. אלא שברגע האחרון התוכניות משתבשות. ברגע האמת יעקב לפתע 'מאבד' את הסוד. הוא מרגיש שהשם 'השכיח'³ ממנו את מועד הגאולה.

כך אומרת הגמרא:

1. בראשית, מט, א.

2. פסחים, נו, א.

3. לפי דעה אחרת (המובאת בשיחה), יעקב לא 'שכח' את הקץ, אלא הרגיש שהשכינה - ששרתה עליו תמיד - הסתלקה, וזה היווה בעבורו סימן שעליו להימנע מגילוי הקץ. המחלוקת העמוקה בין שתי הדעות מבוארת בשיחה, אך הביאור רחב ועמוק מכדי להיכנס אליו במסגרת זו.

שיעור בלקוטי שיחות

לגלות או לגלות

אלפי שנים ציפו ומצפים יהודים לבוא הגאולה. אלא שהגאולה איננה מתנה משמיים שתנחת עלינו ביום בהיר אחד, אלא תהליך ארוך, שתחילתו בסיפור המסופר בפרשת ויחי וסופו בגאולה. ומה שחשוב לדעת הוא שגם לנו יש חלק בתהליך הזה.

השיחה המלאה – בלקוטי שיחות חלק כ, שיחה ראשונה לפרשת ויחי

עריכה:

הרב דויד אולידורט

הרב ישראל אריה ליב רבינוביץ

"ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם"
- ביקש יעקב לגלות לבניו קץ הימין, ונסתלקה ממנו שכינה.

עם ישראל, הוא מעוניין להפקיד בידי בניו משהו מהותי וחשוב, להם ואולי אפילו לכל הדורות. אם כך, מה הוא ביקש לעשות עם חשיפת הסוד? מה זה בא להשיג?

השאלה למעשה חזקה אף יותר:

נתאר לעצמנו שיעקב אבינו קורא לבניו ואומר להם: "הקשיבו טוב: הגאולה תבוא בתאריך זה וזה, בשנת חמשת אלפים ושבע מאות פלוס. אז עם ישראל יחזור לארצו ומלך המשיח יבנה את בית המקדש, אז יתחיל עידן חדש בעולם. אך עד אז - יעברו על עם ישראל אלפי שנים של צרות וטרגדיות, משברים ואסונות". הרי חשיפת הסוד הזה עלולה להזיק יותר מאשר להועיל. הבשורה הזו הייתה עלולה לגרום לייאוש ושברון לב!

נחזור קרוב לשמונים שנה אחורה מהיום. נחשוב על היהודים המובלים בקרונות בקר אל מחנות המוות הנאציים כשהם שרים 'אני מאמין בביאת המשיח'. מה היה קורה אילו היה קם צדיק אחד ואומר להם: "דעו לכם שהגאולה תבוא רק בעוד עשרות רבות של שנים. לא אתם ולא ילדיכם תזכו לראותה". זה רק היה מחמיר את המשבר ומחליש את האמונה!

אז מדוע יעקב אבינו כל כך רצה לחשוף את התאריך?

ומצד שני, אם אכן יש תועלת בחשיפת התאריך - מדוע הקדוש ברוך הוא מנע זאת מיעקב?

לפני הזמן

נדמה שיש כאן שתי גישות שונות בשאלה האם נכון לגלות את הקץ, וכדי להבין אותן עלינו להתעמק קודם במשמעות המושג 'גילוי הקץ'.

לגאולה נקבע מראש תאריך בו היא תתרחש. יש יום נקוב שבו כל זה אמור לקרות: שיאו של תהליך שבו העולם יגיע לשלמות פנימית ואז ישתרר שלום עולמי, בית המקדש השלישי ייבנה ויחזור לפעול, מלך המשיח ישלוט בארץ וכל העולם יעבוד את השם.

אלא שהתאריך הזה הוא **לא סופי**. תאריך הקץ הוא הדד ליי, זה המועד האחרון בו תתרחש הגאולה לכל המאוחר, יהיה מה שיהיה. אבל ניתן בהחלט להקדים אותו, ויתכן שהגאולה תבוא לפני כן.

כך אומר הנביא ישעיהו באחת מנבואות

יעקב מבין את המסר: השם איננו מעוניין שהסוד ייחשף. בלית ברירה, יעקב משמיע בפני בניו דברים אחרים, אלו שמופיעים מולנו בפסוקים. התשובה לשאלה מתי יבוא המשיח, הוא לוקח עימו אל הקבר.

נתבונן בסיפור הזה: יעקב קורא לבניו וחושב מה לומר להם לפני לכתו, מה תהיה ה'צוואה' שלו ומילותיו האחרונות שילוו את בניו. והוא מחליט שהדבר החשוב והיקר ביותר שאותו הוא צריך לומר ברגע הדרמטי ביותר בו עם ישראל 'יוצא לדרך', הוא תאריך ביאת הגואל. אך מתברר שלא, זה לא הדבר שצריך להיאמר בשעה זו, ולכן משמיים מונעים ממנו לעשות זאת.

הסיפור הזה מעורר אצלנו שאלה בסיסיות:

בוודאי רצון יעקב לגלות את הקץ היה לא כדי להראות שידוע הוא את הקץ, מבלי צורך, אלא כדי להביא על ידי זה תועלת לשבטים, או לבני ישראל הבאים אחריהם. ודרוש ביאור: איזו תועלת הייתה באה לישראל לו היה מגלה את הקץ בפניהם באותה שעה?

ואדרבה: אילו היה יעקב מגלה להם את הקץ, אשר זמנו הוא רק לאחר כמה אלפי שנים (כפי שרואים אנו עתה שעדיין לא בא) - לא זו בלבד שעל ידי זה לא הייתה באה תועלת, אלא אדרבה - הדבר היה גורם לבני ישראל שברון לב עצום ונמיכות רוח!

יעקב לא בא להתיימר ולהראות יכולות נבואיות כדי להתרברב בפני ילדיו שהוא יודע את הסוד. אפילו אדם פשוט, לפני פטירתו, לא מתכוון להרשים או להראות יכולות. הרגעים האחרונים שבהם אדם נפרד מהעולם ומותיר את צוואתו אינם זמן להתחכמויות ומשחקים. מובן מאליו שברגעי הפטירה של יעקב אבינו, אבי כל

א. בכמה מפרשים (ראה כלי יקר ריש פרשתנו. יפה תואר לב"ד עה"פ פצ"ח, ב). ועוד) שמטעם זה נסתם ממנו הקץ. אבל תמוה, מה היתה קט"ד דיעקב שביקש לגלות את הקץ?

רק להישמר מחטאים גדולים כאלה, כי
אם גם) שיוסיפו בתורה ומצוות כדי לזרז
ולהקדים את הקץ!

יש לכך גם תקדים היסטורי:

ועל דרך מה שמצינו לגבי יציאת מצרים
עצמה:

אחד הטעמים לזה שנמשכה גלות מצרים
רק מאתיים ועשר שנים - ולא "ארבע
מאות שנה" כפי שנקבע בברית בין
הבתרים - היה, שקושי השעבוד השלים
את המניין ד"ארבע מאות שנה".

ואם כן מובן, שכשם שההוספה בשעבוד
(קושי השעבוד) הקדימה את הגאולה -
על דרך זה (ובמכל שכן) היה הדבר נגרם
על ידי ההוספה בענין "זכו", בטובה".

בברית בין הבתרים⁷ מגלה השם לאברהם אבינו
שעם ישראל יהיה משועבד במצרים במשך ארבע
מאות שנה. אך במציאות, יציאת מצרים התרחשה
לאחר מאתיים ועשר שנות ישיבה במצרים בלבד.
לאן נעלמו עוד מאה ותשעים שנה? המפרשים⁸
מסבירים שהסבל שחווי בני ישראל בגלות מצרים
היה קשה מהמתוכנן, ולכן בחשבון הכללי זה
'חסך' שנות גלות והקדים את הגאולה.

ואם ייסורים יכולים לקצר את זמן הגלות,
בוודאי שלמצוות ומעשים טובים יש כוח חיובי
להניע את השינוי ולהקדים את הגאולה מהמועד
המקורי שלה.

זו הייתה המחשבה של יעקב, שרצה לחשוף

הגאולה: "בְּעֵתָהּ אֶחֱשֶׁנָּה". השם אומר על
הגאולה: בזמנה אמהר אותה. חז"ל עומדים על
הפרדוקס הזה, ומסבירים: "זכו - אחישנה, לא
זכו - בעיתה". כלומר, אם עם ישראל יזכה לכך
רוחנית, השם יחיש את הגאולה ויביא אותה
מוקדם מהמתוכנן; אם לא, היא תבוא במועד
הנקוב מראש, "בעיתה".

דוגמה לנקודת זמן 'לא סופית' אפשר למצוא
בפרשה הקודמת, פרשת ויגש. קודם לכן התורה
מספרת על פתרונו של יוסף לחלום פרעה,
הצופה שבע שנות שובע שאחריהן יבואו שבע
שנות רעב. ואכן, שבע שנות שפע כלכלי עוברות
על מצרים, ואחריהן מתחילות שנות הרעב.
אך כאשר קוראים את המשך הסיפור מגלים
שהעבודה החקלאית במצרים חוזרת לפעילות
אחרי שנתיים בלבד של רעב. מה קרה? יעקב ירד
עם משפחתו למצרים, וזה הביא ברכה למדינה
ושינה את המציאות לטובה, נגד כל התחזיות
והציפיות.

כך גם בנוגע לגאולה. ישנו 'קץ' קבוע, תאריך
שבו אמורה להתרחש הגאולה, אך ניתן להקדים
אותו ולחסוך בכך מאות ואולי אלפי שנות גלות.

וזו הסיבה לכך שיעקב לפני מותו מחליט
לחשוף בפני בניו את ה'קץ', את התאריך הסופי
לגאולה. הוא התכוון להראות להם את היעד
ולדרבן אותם לא לקחת את זה כנתון שלא ניתן
לשנות, אלא לעשות מה שצריך כדי להקדים את
הגאולה:

כוונת יעקב הייתה, שכאשר ידעו ישראל
בעת גילוי הקץ שתלוי הוא בעניין "זכו",
אזי יוסיפו הם בקיום "זכו" (בעבודת השם)
שלהם, והוספה זו תקדים את הגאולה -
שתבוא עוד בטרם הקץ שנקבע. ועל דרך
מאמר רז"ל: "זכו - אחישנה".

כי באם בניו היו יודעים שהקץ רחוק כל
כך (שזה מראה גודל החטאים שגרמו
לזה), היו מוכיחים את יוצאי חלציהם (לא

7. בראשית, טו, יג.
8. רלב"ג ועוד.

ג. רלב"ג לך שם. ש"ך עה"ת (לך שם. שמות ג, ז. בא שם).

ד. דמורבה מדה טובה (סוטה יא, א).

ה. וגם על פי פשש"מ מובן שאפ"ל כן, כפרש"י (ויגש מז, יט) "מכיון שבא
יעקב כ' וכלה הרעב", אף שהי' צ"ל הרעב עוד חמש שנים.

ועפ"ז אפ"ל שזוהו הביאור ע"פ פשש"מ הטעם שביקש יעקב לגלות את הקץ
[דאין לתריך בפשש"מ שהכוונה לזמן דיצי"מ, שהרי בפרש"י לא הובא
מחז"ל זה דאילו זכו הייתה יצי"מ גאולה נצחית, ואדרבה, מפרש"י (וראה גם
רש"י שמוות ג, יד) משמע הפכו]

כי באם בניו היו יודעים שהקץ רחוק כ"כ (שזה מראה גודל החטאים שגרמו
לזה) היו מוכיחים את יוצאי חלציהם (לא רק להשמר מחטאים גדולים
כאלה, כ"א גם) שיוסיפו בתומ"צ כדי לזרז ולהקדים את הקץ (אף שלא היו
מגלים אותו להם).

4. ישעיהו, ס, כב.

5. סנהדרין, צח, א.

6. לשון הרבי בשיחה, בהערה 28. בפנים השיחה (סעיף ד) מבואר באופן
אחר, שיעקב ביקש לגלות לבניו כי זמן יציאת מצרים (כעבור פחות
ממאתיים שנה) הוא זמן מסוגל לגאולה העתידה, ותלוי במעשיהם.

ב. סנהדרין צח, א. הובא בפרש"י ישעיה ס, כב.

הוא יודע כי על פתק אחד רשום הקוד המוביל אותו אל כספת נכספת. האיש מוציא עוד ועוד פתקים מהקופסה, פותח אותם ומגלה שהם ריקים. אך עם כל פתק היוצא מהקופסה התקווה שלו מתחזקת, כי הסיכויים להגיע לפתק המבוקש רק גדלים.

נתאר לעצמנו שהיינו מציבים בפני אותו אדם מכשיר מדידה שמראה כמה פתקים יש בקופסה בכל רגע נתון. הוא ניגש לקופסה ורואה על הצג סכום של כמה עשרות אלפי פתקים. הדבר אינו גורם לו לאכזבה, אלא למוטיבציה גדולה. הצג ממחיש לו כמה המלאכה שלפניו רבה, וכי עליו להספיק ולפתוח כמה שיותר פתקים ולנצל היטב את הזמן. וככל שהוא מתקדם, עם כל פתק שיוצא מהקופסה, המכשיר מראה לו איך הוא מתקדם אל היעד.

'מכשיר המדידה' הזה הוא 'הקץ' אותו מבקש יעקב לחשוף לבניו.

גאולה במו ידיו

אך, כפי שאמרנו - יד השם מנעה מיעקב לעשות את זה ולחשוף את הרגע. מדוע? - נקרא את ההסבר בלשונו של הרבי:

השלמות בעבודת האדם, שעל ידי זה מתעלה למצב של "זכו", היא כאשר עבודתו היא בבחינת "מלאכתך אשר תעשה".

ההבנה הבסיסית שעומדת מאחורי הדברים היא כי **את הגאולה אנו יוצרים על ידי הגלות.**

הקדוש ברוך הוא יכול היה ליצור מלכתחילה את המצב המושלם, בו כל העולם יעבוד את השם ויעסוק רק בענייני קדושה, ללא קשיים, ללא אתגרים גשמיים או רוחניים וללא יצר הרע. אך השם העדיף לעשות זאת בדרך אחרת, דרך בו אנו נקבל את העולם כמוצר גלם ובכוחות עצמנו נביא אותו לשלמות. וכך מלמד אותנו אדמו"ר הזקן בתניא⁹: "תכלית השלמות הזה של ימות המשיח ותחיית המתים, שהוא גילוי אור אין סוף ברוך הוא בעולם הזה הגשמי, תלוי במעשינו ועבודתנו

בפני בניו את הקץ. יעקב אבינו רוצה בזמן פטירתו להעניק לבניו את המתנה הגדולה ביותר לעם ישראל במשך הדורות. הוא מבקש לגלות להם את הנקודה הסופית בה מיועדת הגאולה לבוא, כדי להראות להם שהמצב אינו פשוט ודרושה עבודה רבה, ובמקביל, כיצד כל מעשה טוב מקדם את הגאולה יותר.

כשיעקב ניגש לגלות את הקץ, הוא מתכוון לומר לבניו כך: "דעו לכם כי בכל מקרה הגאולה תבוא בוודאי בעוד כך וכך שנים, ולא משנה איך תתנהגו. אכן, מדובר על זמן של אלפי שנים, ולכן המשמיה להחשת הקץ המוטלת על כתפיכם וכתפי צאצאיכם היא כה קריטית. דעו כי כל מעשה טוב, כל תפילה, כל לימוד, מקדמים את הגאולה בעוד יום, בעוד שבוע, בעוד שנה. תראו כמה רחוקה היא הגאולה נכון לעכשיו, ודעו כי העבודה המוטלת על כתפיכם רבה!"

גילוי הקץ הוא לא רק זריקת מוטיבציה לעם ישראל, אלא משהו עוצמתי הרבה יותר. ידיעת הקץ מגביהה את האדם לראות את ההיסטוריה 'מלמעלה'. היא כמו 'ספילר' שאחריו כל הסיפור נראה אחרת לגמרי. מי שיודע את הסוד חי אחרת לגמרי, כמו יעקב עצמו - והוא רצה להעלות גם את בניו ל'נקודת התצפית' הזו, ממנה רואים את הקץ וחשים איך כל מעשה טוב מקדם את הגאולה.

עם 'אוצר' כזה בידם, תהיה עבודת בני ישראל בגלות אפקטיבית וקלה הרבה יותר, מה שיגביר את הסיכויים שהגאולה אכן תוקדם. כמו תחזית שמגשימה את עצמה, אבל הפוך. יעקב אבינו רצה לגלות לעם ישראל את התחזית, כדי שהם יבינו כמה זה דורש מהם לא להיות שאננים וכמה כוח יש להם ביד לשנות את המציאות גם נגד התחזית!

בדורנו, ברגעים האחרונים של הגלות, לפעמים נופלות לנו מחשבות של ייאוש כשאנו חושבים על הגלות המתמשכת. אך למען האמת - ככל שהזמן עובר אנו רק מתקרבים לרגע האמת, לביאת המשיח.

משל מפורסם מדמה את הציפייה לגאולה, שלא נחלשת עם הזמן אלא רק הולכת ומתחזקת, לאדם הנובר בתוך קופסה גדולה המלאה פתקים. כל הפתקים שבקופסה נראים זהים, כולם ריקים. אך

9. פרק לו.

כל זמן משך הגלות."

כשיהודי חי חיי שגרה בעולם הזה, חיים בהם יש לו התמודדויות ואתגרים, ואת החיים הללו הוא חי לפי הוראות התורה, לומד תורה ומקיים מצוות - במעשיו אלו הוא יוצר את הגאולה. המעשים הטובים הנעשים בגלות הם - הם שמביאים את העולם לגאולה, לשלמות של נוכחות אלוקית שממלאת הכול.

שמירת המצוות תחת השלטון המצרי בגלות מצרים, קיום חיים יהודיים בבבל שתחת שלטון נבוכדנצר, מסירות נפש על שמירת שבת תחת אימת הכנסייה בספרד, או הדלקת נרות חנוכה מאולתרים במחנה ריכוז נאצי בפולין - כל אלו מאירים ניצוצות של קדושה בכל נקודה בעולם, וכולם יחד יוצרים את מצב הגאולה.

גם בזמננו, כשיהודי עובד קשה בשביל פרנסה ולמרות זאת קובע עיתים לתורה, מתנהג ביושר ונותן צדקה, כאשר הוא חווה התמודדות רפואית ומקפיד תוך כדי כך על כל כללי ההלכה של צניעות וכשרות, כאשר הוא חי בעולם המודרני המלא גירויים ופיתויים הנוגדים את דרך התורה ובכל זאת מחנך את ילדיו בדרך ישראל סבא - הוא מכניס קדושה בכל דבר שבא איתו במגע וכך כמו ידיה הוא מביא את הגאולה.

וזה היסוד שחשוב שנבין: הקדוש ברוך הוא רוצה שהגאולה תהיה **יצירה שלנו**, לא מתנה מלמעלה.

טבע האדם רוצה הישג עצמי. ככל שאדם מזיע יותר בעבור דבר שהשיג, כך הוא נהנה ממנו יותר. למרות שהירקות במכולת יפים וגדולים, אין טעים יותר מסלט ירקות שאותם גידלת בעצמך בערוגה; חלות ביתיות יהיו טעימות יותר מחלות שנאפו במאפייה; ילדים (וגם מבוגרים) מתמלאים סיפוק עצמי וגאווה מעבודות יצירה אישיות, וכן הלאה. הישג אישי שהשגת בעשר אצבעותיך יספק וימלא אותך הרבה יותר, גם אם ההישג הוא מזערי, מאשר מתנה גדולה הרבה יותר שלא אתה יצרת.

וכך גם בנוגע לגאולה. רצון השם הוא שהגאולה תהיה 'יצירה' שלנו, של עם ישראל במשך כל הדורות. השם נותן כוח ומסייע לעבודה הרוחנית, אבל בסופו של דבר הבחירה אם לקום ולעשות היא שלנו; המאמץ וההתמודדות בשטח הם שלנו.

וזה לא רק הסיפוק מהתוצאה. יש כאן משהו

עמוק יותר:

ויש בכך עניין עמוק יותר:

העובדה ששלמות הגאולה מושגת באמצעות עבודת ישראל ביגיעת עצמם, איננה בגלל קשר צדדי בין דרך זו של עבודה לבין הגאולה, אלא שדווקא בעבודה זו תלוי ה"קץ" של הגאולה הנצחית שאין אחריה גלות.

כדי שהגאולה תהיה נצחית, ללא שינויים, גם עבודת ישראל (המביאה את הגאולה) צריכה להיות מעין זה - באופן של "לא שנית" ללא שינויים.

ולפיכך: כאשר עבודת האדם נעשית מצד הסיוע מלמעלה ולא ביגיעת עצמו, אזי אין "נצחיות" בעבודה זו - שהרי בשעה שיתעלם הסיוע מלמעלה, עלול האדם להיות יורד ממדרגתו, רחמנא ליצלן.

רק כאשר העבודה נובעת מהתעוררות מלמטה, בכוחו של האדם, היא "דבר המתקיים" והיא יכולה להביא לגאולה קיימת ונצחית שאין אחריה גלות.

עבודת עם ישראל בתוך קשיי הגלות, גורמת לכך שהגאולה תהיה **נצחית**, שהיא תהיה מצב של אל-חזור.

כשיהודי עובד את השם 'לבד', בכוחות עצמו, זו הוכחה לכך שהוא אכן נאמן לתורה ולמצוות ללא פשרות. לכן גם בקושי של חיי השגרה הגלותיים הוא מתאמץ לשמור על התורה והמצוות בהידור, מעצמו. זה לא בגלל נוחות או כי משמיים נותנים לו יד ולוקחים אותו צעד-צעד. זה רק כי עבודת השם היא חלק מהחיים שאי אפשר לוותר עליו. שמירת התורה והמצוות ללא תנאים ובלי כוכביות מביאה לידי כך שגם הגאולה תהיה **ללא תנאי**, לא תשתנה ולא תתבטל לעולם.

וזה הסיבה לכך שהשם לא אפשר ליעקב לגלות את הקץ:

וזהו הטעם לכך ש"נסתלקה ממנו שכינה": אילו גילה יעקב את הקץ לבניו, אזי ההוספה שלהם בעבודת השם, הבאה על

10. ראה בכל זה לקוטי תורה ויקרא ב, סע"ב ואילך. וראה לקוטי שיחות ח"י"ז ע' 335 ואילך.

אך רצונו של הקדוש ברוך הוא היה שהגאולה תהיה בתכלית השלמות - דבר התלוי בשלמות העבודה של ישראל. ולכן "נסתלקה ממנו שכינה", ועל ידי זה ניתנה האפשרות לשלמות גדולה יותר בעבודה!.

יעקב אבינו דואג לילדים שלו. הוא רוצה שהם ייצאו מהברוך כמה שיותר מוקדם, גם אם זה דורש את 'גילוי הקץ' והמחיר של זה הוא עבודת השם לא לגמרי עצמאית. אך השם רוצה שהגאולה תהיה מושלמת, שהיא תבוא כתוצאה מעבודה רוחנית עצמאית לחלוטין של עם ישראל; לכן הוא לא רוצה לתת להם קביים, גם אם המחיר הוא תוספת זמן בגלות.

החיים על פי תורה ומצוות בזמן הגלות כרוכים במאמץ, במיוחד בתקופתנו שמקדשת חיי חופש ועינוגים. המצב הזה עלול להיות מתסכל. יהודי יכול לומר לעצמו: "למה השם לא נותן לי כוח ומרץ להשתתף בשיעורי תורה בהתמדה, ואולי אפילו להיות גדול בתורה, מבלי להילחם עם היצר? למה הוא לא 'לוקח' לי את היצר הרע ומאפשר לי להימשך רק לענייני קדושה?".

הטענה הזו לכאורה צודקת: אם השם רק יסיר מאיתנו את הקושי, ונהיה טיפוסים עדינים ורוחניים יותר, שלא נמשכים רק לאוכל, שינה ושאר תענוגי העולם, כולנו נהיה צדיקים ועובדי השם ונהפוך את העולם כולו בקלות וביעילות לארמון להשם! למה השם יצר את העולם בצורה שדורשת מאמץ לעבוד אותו, קושי לחיות כיהודי טוב?

מסתבר שהשאיפה הזו דומה לבקשת 'גילוי הקץ'. אנו מעוניינים לקבל דחיפה מלמעלה במתנה, ואז נהיה קלים כנשרים בעבודת השם.

אך השם רוצה אחרת. הוא מונע את גילוי הקץ. הוא רוצה שהגאולה תבוא דווקא מתוך מאמץ, וזאת כי דווקא המאמץ הוא זה שמביא את הגאולה. השם רוצה שאנחנו בעצמנו נתקדם צעד אחר צעד, עד שנכבוש בעצמנו את המטרה ונגיע ליעד, בלי גלגלי עזר. לכן דווקא כאשר אנו מקיימים מצוות

ידי גילוי הקץ - על מנת להבטיח שיוסיפו ויתעלו במצב של "זכו" גופא - לא הייתה בבחינת פעולה שלהם, כי הייתה בה "תערובת" של עזר מלמעלה (גילוי הקץ). ולפיכך "נסתלקה ממנו שכינה", כדי שעבודת ישראל תהא במצב של סילוק השכינה (והעלם הקץ) וממילא תהא בכוח עצמם!.

נחזור למיטתו של יעקב אבינו, ערב פטירתו. יעקב יודע שגילוי הקץ 'יגביה' את בניו למקום אחר, שממנו הם יראו איך למעשים שלהם יש תוצאות, איך במו ידיהם הם מביאים את הגאולה. זה אמור היה להקל עליהם לעשות את העבודה שהם צריכים לעשות.

אלא שמאותה סיבה בדיוק הקדוש ברוך הוא מעדיף שזה לא יקרה. השם רוצה שנעשה הכול לבד, בעצמנו. שלא נסמוך על אף אחד, שלא נישען על העזרה מלמעלה. שנעשה הכול בעשר אצבעות - כדי שההישג הזה יהיה שלנו, כדי שהוא יהיה אמיתי יותר, נצחי ומושלם.

חשיפת מועד הגאולה עשויה להקל מאד על המשימה, אבל גם להפחית מהשלמות שלה. אפשר להמשיך את הדברים למפקד של יחידה מיוחדת שפוקד על החיילים שלו לקפוץ מצוק גבוה אל התהום, בלי לגלות להם שבאמצע גובה הקפיצה הוא פרס רשת ביטחון שקופה. אם הוא יגלה להם את הסוד, יהיה להם קל יותר לקפוץ - אבל זה לא יהיה מבחן ציות מספיק טוב.

אפשר לומר שיש כאן סוג של 'ויכוח' מה מכריע יותר - האם שהגאולה תהיה מושלמת ככל האפשר או מוקדמת ככל האפשר. נקרא את הדברים בלשונו של הרבי:

כלומר:

יעקב היה חפץ למהר ככל האפשר את יציאת בניו מן הגלות. ואף שאז אולי יחסר בשלמות העבודה, מכל מקום, על ידי זה תוקדם יותר יציאתם מן הגלות וכניסתם לגאולה האמיתית והשלמה.

ו. גם י"ל - בכדי שתהיה עבודתם לא בשביל השכר דהקדמת הקץ.

ז. עד"ז מציין ביציאת מצרים שבני ישראל בקשו להקדימה ולוותר על הרכוש גדול והקב"ה אמר שצריך להיות דווקא ברכוש גדול (ברכות ט, סע"א ואילך).

- חייהם של האבות הקדושים היו משועבדים לגמרי אך ורק לרצון השם. לא רק שהם קיימו את כל המצוות ועבדו את השם ללא הרף, אלא שכלל לא היו להם רגשות אישיים או חיים פרטיים עצמאיים במנותק מעבודת השם. בחייהם הם ביטאו אך ורק את רצונו של הקדוש ברוך הוא ואת ההגשמה בפועל של הרצון הזה.

מדובר על דרגה רוחנית גבוהה, שכמעט בלתי ניתנת לתפיסה. האבות הקדושים, וכמותם צדיקים יחידים במהלך הדורות, זכו להגיע למצב תודעתי של 'ביטול' מוחלט בפני השם, כך שגופם ונפשם מסורים לרצון השם יתברך לגמרי, עשרים וארבע שבע, בלי שום משמעות למציאות האישית.

זו המשמעות בכך שהאבות נקראים 'מרכבה' להשם. לכלי רכב (המסורתיים לפחות...) אין 'אוטונומיה', אין 'מסלול אישי'. הרכב לא נוסע לאן שהוא רוצה, אלא אך ורק לאן שהנהג רוצה. כלי הרכב מיוצר ומעוצב מלכתחילה כדי לאפשר לנהג לנתב את עצמו לאן שהוא מעוניין להגיע ובדרך שבה הוא רוצה לעשות זאת, כך שכשנסתכלים לאן הרכב נוסע אפשר לדעת לאן הנהג רוצה לנסוע. כך היו חייהם של האבות הקדושים. אפשר היה להסתכל על יעקב אבינו ולראות מה השם רוצה. אם יעקב אבינו ביצע פעולה מסוימת, אין ספק שזה בדיוק מה שהשם רצה באותה שעה.

והמסקנה לסיפור שלנו מתבקשת. אם יעקב ביקש לגלות את הקץ לבניו, אין כאן טעות או חישוב מוטעה. המחשבה של יעקב לגלות את הסוד מבטאת בדיוק את מה שהשם רצה שהוא יחשוב באותו רגע. ולכן, למרות שבסופו של דבר זה לא התבצע והקץ נשאר חסוי, הרצון הזה של יעקב בוודאי התממש באיזו שהיא צורה.

נקרא את ההסבר לדברים בלשונו של הרבי:

זה ש"ביקש לגלות את הקץ" אפשרה לבני ישראל להגיע ל"גילוי הקץ" בדרך "מקיף" - עבודת השם באופן של חירות מאומות העולם ומהיצר הרע.

נזכיר: יעקב אבינו רצה לגלות את הקץ כדי לגרום לתגובת שרשרת שבסופו של דבר תקדים את הגאולה. הוא רצה לתת לבני ישראל, לנו, את הכוחות לעמוד במשימה הגדולה ולסיים אותה מוקדם. בלשונו של הרבי: "זהו דיוק הלשון

מתוך מאמץ ויגיעה, אנו מגשימים את המשימה לשמה נבראנו.

הנחת תפילין דווקא ביום עמוס, שיעור תורה למרות כל המשימות שרובצות על כתפנו, הידור בכשרות למרות הקושי בהשגת מוצרים - הם אלו שהופכים את הגאולה ל'יצירה' שלנו, והם אלו שגורמים לכך שהיא תהיה מושלמת ונצחית.

כן לגלות

למעשה, הקץ לא התגלה לנו. אנחנו כמו עיוורים בארובה, מגשימים את הדרך ואכן עובדים במו ידינו ומביאים את הגאולה בצורתה המושלמת (ואולי המאוחרת). ובכל זאת, במובן מסוים יעקב אבינו כן צדק בגישת 'חשיפת הקץ'. ולא רק צדק, אלא שבמובנים מסוימים זה גם התממש.

קודם כל, עלינו להבין שאם יעקב אבינו "ביקש לגלות את הקץ", טעות זו לא הייתה:

אמנם הקדוש ברוך הוא גרם לכך שיעקב לא יגלה את הקץ לבניו,

אבל כיון שיעקב הוא משלושת האבות, "שהן הן המרכבה" . ולא נעשו מרכבה רק לרצון העליון לבדו כל ימיהם", בהכרח לומר שזה ש"ביקש יעקב לגלות [את הקץ]" (עד לרגע ש"נסתלקה ממנו שכינה") - היה (גם אז) בהתאם לרצון הקדוש ברוך הוא, אשר גם באותה שעה היה יעקב מרכבה אליו.

יתר על כן: בקשת צדיק אינה חוזרת ריקם, ובוודאי הייתה לכך השפעה למטה.

על האבות הקדושים נאמר במדרש¹¹: הָאֲבֹת הָיוּ הַמְּרַכְּבִים.

אדמו"ר הזקן מסביר בתניא¹² את המשמעות העמוקה של הביטוי הזה, כך: בעוד לאדם רגיל יש את חייו האישיים והפרטיים, לצד רגעים או כישרונות שאותם הוא מקדיש לעבודת השם

11. בראשית רבה, מז, ו.

12. פרק לד.

"ביקש יעקב לגלות", (גם) מלשון בקשה: יעקב ביקש מאת הקדוש ברוך הוא, שיהא גילוי הקץ, אשר על ידי זה יינתן סיוע לישראל בעבודתם, ויבטיח את זירוז בוא הגאולה.

ובמובן הזה, הבקשה של יעקב אבינו אכן התגשמה. אומנם הקץ לא התגלה לנו, אומנם לא קל לנו בגלות - אבל השם נתן לנו את האפשרות ואת הכוח להתנתק מהצרות ומהבעיות של הגלות, גם הגשמיות וגם הרוחניות, ולחיות במודעות של תשוקה עצומה לגאולה למרות הכול.

בתקופתנו בוודאי, יש לנו את היכולת לעבוד את השם בקלות ובשמחה, בידיעה שהגאולה קרובה כל כך וכל מעשה קטן יכול להיות זה שיכריע את הכף.

נקרא את דברי הסיום בלשונו של הרבי:

מכך נובעת גם הוראה לכל ישראל בכל הדורות, שצריך להיות העניין של "ביקש לגלות הקץ": יהודי צריך לרצות ולבקש את גילוי הקץ, ובקשה זו עצמה והמחשבה

אודותיה, מסייעת רבות בעבודת השם. כפי שרואים במוחשיות, שעל ידי ההודעה ליהודי אשר "הנה זה משיח בא" ו"אנו רוצים משיח עכשיו" - פועל הדבר זירוז והוספה בעבודת השם, ותוספת זהירות יתרה שלא יהא ענין של "שמא יגרום [החטא]" שיעכב חס ושלום את ביאת המשיח.

ובימינו אלה נוסף עוד ענין בזה:

תורת אמת מודיעה: "כלו כל הקיצין, ואין הדבר תלוי אלא בתשובה". היינו שהגמרא נקטה בפשיטות אשר הקץ כבר הגיע מזה זמן רב; וכל שנותר הוא רק "שעתא חדא" [- שעה אחת]^י, "שְׁעִידָה"^{יד} ופנייה של תשובה, המביא לקיום "ומיד הן נגאלין"^{טו} מיד ממש "נאוו" [- עכשיו]^{טז} - בעגלא דידן [- בימינו].

יא. סנהדרין שם.

יב. ראה מאמרי אדמו"ר הוקן הקצרים ע' ריב.

יג. זח"א קבט, א.

יד. מלשון וישע גו' לא שעה (ראה סה"ט קונטרסים ח"ב ע' 792, ועוד).

טו. רמב"ם הל' תשובה פ"ו ה"ה.

טז. בגימטריא ז"ן, א"ל הוי' - ראה בארוכה שיחת ש"פ צו, ה'תשמ"א.

ט. בהבא לקמן ראה גם לקו"ש ח"י ע' 1-170.

י. כנוסח התפלה ג"פ בכ"י (בימות החול) את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח, ובכל תפלה - ותחינה עינינו כו'. וראה לקו"ש ח"ב ע' 384, 458 ואילך.

תרגול מעשית

יש לנו אפשרות 'לגלות את הקץ' לעצמנו, על ידי לימוד נושאים בתורה העוסקים בגאולה. הלימוד בנושאים אלו 'מכניס לאווירה' ומאפשר להריח את הגאולה שכבר ממש עומדת בפתח, והמחשבה על כך שהגאולה קרובה כל כך מכניסה חיות מיוחדת בקיום המצוות ועוזרת לצלוח כל אתגר. ניתן להרגיש זאת גם בלימוד השיחה שלנו, כעת.

הרבי קורא לכל יהודי לעסוק באופן קבוע ומעמיק בענייני משיח וגאולה. כיום יש ספרים רבים וחומר רב, ואף שיעורים מוקלטים ברשת, שאפשר להעשיר באמצעותם את הידע שלנו על הגאולה הקרובה. נשאר לנו רק לגשת ולטעום, ולהתחיל לגלות לעצמנו את הקץ.

צידה לדרך

צריך כל אדם שיראה עצמו כאילו חציו זכאי וחציו חייב, וכן כל העולם - חציו זכאי וחציו חייב.

עשה מצווה אחת - הרי הכריע את עצמו, והכריע את כל העולם כולו לכף זכות, וגרם להן תשועה והצלה! (משנה תורה, הלכות תשובה, פרק ד)

הרוחות המנשבות בחוץ לא נחלשות – להיפך

מכתב לבחור צעיר שהתלבט האם להיכנס ללמוד בישיבה למשך מספר שנים, או להתחיל לבנות לעצמו את מסלול העבודה וההצלחה בחיים.

לימוד התורה בימינו אלה בארץ הקודש תיבנה ותיכונן [בארץ ישראל] במסגרת ישיבה - נוסף על זה שבכך מקיימים את עניין תלמוד [לימוד] תורה בכלל - יש לה תפקיד עיקרי ותועלת הכי גדולה עבור תלמיד הישיבה. והיא: העמדת הלומד על בסיס רוחני וערכי חזק, למען יוכל [כדי שיוכל ל]עמוד בפני הניסיונות [האתגרים וההתמודדויות] של תקופתנו זו, ולא יתרשם מהרוחות הבלתי מצויות [החריגות בעוצמתן] המנשבות מכל הצדדים, ואשר, בעוונותינו הרבים, לא רק שאינן פוחות, אלא אדרבה אף הולכות ומתחזקות...

מזה מובן שלא רק זה שבוחר לדרכו בחיים משרה בקודש - כמו רב, ראש ישיבה ושו"ב [שוחט ובודק] וכיוצא בזה - מוכרח ללמוד איזה [מספר] שנים בישיבה. אלא כל אחד ואחד מבני הנוער החפץ באמת לחיות חיים של לומד תורה ומקיים מצוות כרצון בורא העולם, זקוק הוא לחיות שנים אחדות במסגרת האמורה.

ואדרבה, הלימוד בישיבה למשך מספר שנים הוא צורך חיוני דווקא עבור אלו שבעתיד ייצאו לעולם העבודה הכללי ולא יישארו במסגרת המשרות התורניות. כיוון שאותו אדם אינו בוחר במשרה בקודש, יש מקום לומר שהניסיונות שלו יהיו קשים יותר. ודווקא משום כך מוכרח הוא יותר עוד באלו השנים הקובעים את צורתו הרוחנית להימצא במסגרת ישיבה, מבלי לבלבל את עצמו בלימודים אחרים ומבלי להיות באווירה אחרת. וכל זה [שאלת הלימוד בישיבה למשך תקופה] - אין זה שאלה של לרכוש עוד ידיעות בתורה ולהיעשות למדן יותר, אלא נוגע גם כן לעצם קיום המצוות כפשוטן, שכן מי שבתקופה המעצבת הזו לא יתמקד בלימוד תורה באווירה הישיבתית עלול להיכשל במבחנים העצומים שמזמנת התקופה.

ועוד למודעי [יש לדעת], אשר דבר המשנה "אל תאמין בעצמך" - פשוט הוא [מובן מאליו] שתוקפו הוא גם בימינו אלה. והאזהרה הזו לא לסמוך על עצמך שתוכל להתמודד בהצלחה עם האתגרים הרוחניים, נכונה בפרט בנוגע לנוער שעדיין לא יצא מחוץ לד' אמות [הסביבה השמורה והמוגנת] של בית הוריו או מחוץ לד' אמות של תורה ותפילה. שאי אפשר שיוכל לשער מראש את תוקף [עוצמת] הניסיון שכלפיו הוא יעמוד אחרי איזה שנים, ולהחליט אם כבר מחוסן הוא ככל המצטרך להתגבר על כל העלמות והסתרים [ההפרעות והקשיים].

ישנם מקשים על הנ"ל, בטענה שהשנים בישיבה מאחרות את התחלת ההסתדרות בפרנסה לעצמו. אבל סוף סוף, הקדוש ברוך הוא - הוא הזן ומפרנס לכל, והוא ידאג גם לאותו בחור שלומד בישיבה למקור פרנסה ומחיה. ו"לא על הלחם לבדו יחיה האדם", וצריך הוא בזמן המתאים לכך לבסס את עמדתו הרוחנית, שהיא התנאי להשגת השלום הנפשי שלו, ושיהיו מיוסדים [מבוססים] ככל הצורך. וכשהיסוד חזק ואיתן, אפשר ליהנות מהבניין שנבנה על יסוד זה ולשפרו ולשכללו, מה שאין כן [אך אין זה כך] כאשר היסוד רעוע הוא. ועל כן, דווקא הלימוד בישיבה הוא התנאי ההכרחי לכך שבהמשך החיים האדם יצליח ויתפרנס.

ויהי רצון אשר יחליט בטוב לפניו באמת. זאת אומרת, שיחליט להקדיש איזה שנים ללימודי קודש ובאווירה ובסביבה קדושה, ואז יצליח בעתיד וגם בגשמיות.

(אגרות קודש, כרך טו, אגרת ה'שנד)

הביאור מופיע בגופן כזה. מילים שעוזרות לשטף הקריאה הכנסנו ללא סוגריים, מילים שמבארות מושגים או מילים - מופיעות בתוך סוגריים.

המציאות מחייבת התעוררות והשפעה – ולא לסמוך על הלימוד לכשעצמו

הרב דוקטור לואי (אליעזר אריה) פינקלשטיין היה חוקר תלמוד והלכה, ונשיא בית המדרש לרבנים בארצות הברית – וניהל עם הרבי תכתובות בנושאי מחשבה והגות.

ברצוני לעמוד על תוכן מכתבו האחרון אליי, בו כותב בעניין גודל לימוד התורה בתור ההשפעה החיובית היחידה שבכוחה לשנות את טבע האדם.

אומנם לית מאן דפליג [אין חולק] בעניין של "תלמוד תורה כנגד כולם" [שלימוד תורה שקול ובעל ערך שווה לכל שאר המצוות כולן] ו"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" [שכוחו של הלימוד מכריע בהיותו מחולל שינוי מעשי], אשר עניין זה אינו דורש אריכות וביסוס.

אבל דא עקא [הבעיה היא] שבימינו אלה, הנה בכל המקומות, ובפרט בארצות הברית, האנשים הם בדרך כלל יותר מעשיים מאשר עיוניים. ובמדינה זו [ארצות הברית] בייחוד, הרי מספר העוסקים בעניינים עיוניים הוא מעט מזער לפי ערך [קטן מאד באופן יחסי] [ומובן שאיני בא להעריך את המעלות והחסרונות שבזה, שאין כאן מקומו, ולא באתי אלא לציין את המציאות].

שלכן, מבחינה חינוכית, אין לסמוך אך ורק על עניין לימוד התורה, שהלומד יסיק מלימודו את כל המסקנות הערכיות והרוחניות, ושהמאור שבתורה יחזירו למוטב [שסגולתה החיובית של התורה תגרום ללומד להשתנות לטובה]. מפני שכל זה דורש עיון רב וזמן רב, וזה לא מעשי – כי כטבע בני אדם, ההתלהבות והרדיפה אחרי איזה עניין הדורש כמה וכמה זמן הולכות ומתנדפות עד שכל ההזדמנות הולכת, ברבות הימים [עם הזמן], לאיבוד.

והמסקנה מנקודה הנ"ל: הנה, במדינתנו כאן, יותר מאשר באיזה [בכל] מקום אחר, המציאות מחייבת שבבת אחת עם לימוד התורה תהיה התעוררות והשפעה מתאימה מאנשים שבכוחם להשפיע – להתאים את ההנהגה בפועל אל הלימוד.

וכבר מילתי אמורה בארוכה [כבר דיברתי על כך במפורט] בהזדמנות אחרת, שאלה שיש להם השפעה בשטח החינוך שומה [חובה] עליהם להכיר את טיב הנוער והצעירים המחונכים, ולתת אמון יותר בכוחותיהם הפנימיים. ולא לפחד שאם יתנו להם [לבני הנוער] השפעה במידה מלאה [ללא פשרות ועיגולי פינות] לא יוכלו או לא ירצו לקבלה, כי באמת מידת קליטתם היא גדולה יותר מאשר משערים...

ואם תמצא [ואפשר] לומר, שזהו [האמונה בכוחה העצום של ההשפעה על אחרים היא] יסוד אמונתנו, אמונת ישראל סבא [עם ישראל לדורותיו]. שתורתנו אומרת: "צדיקים דומים לבוראם", עד שאמרו במקום אחר: "מה [כמו ש] הקדוש ברוך הוא בורא עולמות, כך יעקב בורא עולמות". ועל אחת כמה וכמה [בוודאי ובוודאי] שאנו יכולים 'לברוא' נפש אחת מישראל, שהיא עולם מלא – היינו, לברוא בריה חדשה, לשנותו מהקצה אל הקצה...

וכשמתבוננים במחונך ורואים איך שהוא לכאורה מוגבל ביותר, הנה למרות זאת כשמשפיעים עליו להתאים את חייו ללימודו בתורת השם, על ידי אופן חיים של תורה ומצוות בפועל, מגלים בו כוחות נפשיים לא ישוערו, כוחות הנפש האלוקית, הקשורה ודבקה באלוקים חיים.

(אגרות קודש, כרך יח, אגרת ז"כ)

גוף המצוות

מאמר "כל ישראל" - ספר המאמרים מלוקט, ג, 217

פרשת "ויחי" כולה עוסקת בהכנותיו של יעקב אבינו לעבור לעולם שכולו "חיים", החיים שאחרי החיים. הפרשה גם מזכירה את דאגותיו של יעקב על החיים הבאים, החיים שיתרחשו כאשר הנשמות ישובו ויתלבשו בגוף בתחיית המתים, ולכן ביקש מבנו "אל נא תקברני במצרים" - כדי שלא יצטרך להגיע ל"צער גלגול מחילות", כי רק מתים שבארץ ישראל ננערים מעפרם מיד.

זו ההזדמנות לעסוק בסוגיית תחיית המתים. תחיית המתים היא העיקר השלושה עשר מעיקרי האמונה שטבע הרמב"ם. העיקר הזה חולל מהפכת עולם בזמנו, הגישות השונות קוטביות מאוד ביחס לייעוד הזה ולמרכזיות שלו בחיים שלנו. במאמר שלפנינו ניגע במהות סוגיית תחיית המתים, וגם בהשלכות שלה עבורנו, בעולם שלנו.

ויתירה מזו, שְׁלֵעֲתִיד לְבֹא יְהִי הַגּוֹף בְּתַכְלִית
הַנְּשָׁמוֹת עוֹד יוֹתֵר מִכְּמוֹ שֶׁל אָדָם הָרָשׁוֹן...
אֵין בָּזָה בְּאוֹר עַל זֶה שֶׁהַגְּלוֹי דִּלְעֲתִיד לְבֹא
יְהִי דְּיוֹקָא לְנִשְׁמוֹת בְּגוֹפִים...

גן עדן הוא עולם הנשמות בלי הגופים הגשמיים,
ועולם התחייה הוא עולם שבו הנשמות חוזרות
לחיות בתוך הגופים הגשמיים.

השכר האולטימטיבי על עבודת השם בעולם
הזה הוא דווקא ההתגלות האלוקית שבעולם
התחייה - וזה תמוה מאד: אומנם לעתיד
לבוא הגשמיות תהיה מעודנת ומזוככת יותר,
אך אחרי הכול היא תישאר מוגדרת בהגדרה
הבסיסית של גשמיות מוגבלת. ואיך ייתכן לומר
שקבלת הגילוי האלוקי בעולם הבא מחייבת
את הנשמה, במקום להתפשט מהגשמיות,
דווקא להתלבש בגוף הגשמי?

ב. גוף ונשמה

כמו באדם - גם בתורה יש גוף ונשמה

וְהָיָה כְּתִיב⁷ "זאת התורה אדם", שֶׁהַתּוֹרָה הִיא
בְּדִגְמַת אָדָם.

דְּכִמּוֹ שֶׁהָאָדָם מְרַבּ מִגּוֹף וּנְשָׁמָה, עַל דֶּרֶךְ זֶה
הוא בְּתוֹרָה - שִׁישׁ בָּהּ גּוֹף וּנְשָׁמָה.

המצוות הן הגוף, התורה היא הנשמה

ובבְּכָלִלוֹת הוא הַחֲלוּק בֵּין תּוֹרָה לְמִצְוֹת⁸: דְּרַמ"ח

6. ראה סה"מ עטר"ת ותשי"א שם.

7. חוקת יט, יד. וראה סה"מ ה'תשי"א ע' 99.

8. בסה"מ ה'תשי"א שם (וראה גם זח"ג קנב, א) מדובר בענין הגוף ונפש
שבתורה עצמה. וי"ל, דכיון שהענינים כלולים זה מזה, לכן גם בתורה יש
גוף, ועד"ז במצוות, שיש בהם נפש, דכונת המצוות היא הנפש שבהם.

א. עולם התחייה

"כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא" -
עולם התחייה (כשהנשמה תחזור לגוף)

כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא¹.

דְּפִרְוֶשׁ² עוֹלָם הַבָּא בְּמִשְׁנָה זֹו הוּא עוֹלָם
הַתְּחִיָּה...

שֶׁהַגְּלוֹי דְּעוֹלָם הַתְּחִיָּה הוּא נִעְלָה הַרְבֵּה יוֹתֵר
מִהַגְּלוֹי דְּגֵן עֵדֶן.

איך ייתכן שהגילוי בעולם התחייה
נעלה יותר מהגילוי בגן עדן?

דְּלְכָאוֹרָה: כִּינּוֹן שֶׁגֵּן עֵדֶן הוּא עוֹלָם הַנְּשָׁמוֹת
(נְשָׁמוֹת בְּלֹא גוֹפִים), וּבְעוֹלָם הַתְּחִיָּה יְהִי נְשָׁמוֹת
בְּגוֹפִים - מֵהוּ הַבְּאוֹר בָּזָה שֶׁבְּעוֹלָם הַתְּחִיָּה,
כְּשֶׁהַנְּשָׁמָה תִּהְיֶה מְלַבֶּשֶׁת בְּגוֹף גָּשְׁמִי, יְהִי גְלוֹי
נִעְלָה יוֹתֵר מִבְּגֵן עֵדֶן?

בעולם התחייה הגשמיות תהיה
מעודנת יותר - אבל מדוע הגילוי
דווקא לנשמה בגוף?

וְהָגַם שֶׁלְעֲתִיד לְבֹא יְהִי הַגּוֹף בְּתַכְלִית הַזְּכוּף,
וְכִמּוֹ גּוֹפוֹ שֶׁל אָדָם הָרָשׁוֹן (יְצִיר³ כְּפִיּוֹ שֶׁל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא)⁴, שֶׁהִיא מְכֻהָה גְּלָגַל חֲמָה⁵;

1. משנה סנהדרין ר"פ חלק.

2. רע"ב (ועוד) לסנהדרין שם. מדרש שמואל על מס' אבות בתחלתו.

3. ראה ב"ר פכ"ד, ה. קה"ר פ"ג, יא (ב).

4. ראה בארוכה סה"מ עטר"ת ע' תטו; ה'תשי"א ע' 209, דכיון שהווייתו
של הגוף יהי' מהקב"ה ע"י טל תחי', לכן יהי' כמו גופו של אדה"ר יציר
כפיו של הקב"ה.

5. ויק"ר פ"כ, ב. מדרש משלי בסופו. וראה תקו"ז בהקדמה (י, ב). ועיין
ב"ב נח, א. ובסה"מ עטר"ת ותשי"א שם "שה" גופו מוזכר וטוהר לגמרי
כמו אור... שהי' הגוף כחומר אל הצורה שהיא הנשמה שהי' בערך זל"ז".

מַצוֹת הם רמ"ח אברים דמלכא⁹ [= של המלך], על דרך אברי הגוף; והתורה היא "הדם הוא הנפש"¹⁰, שממשכת חיות בהאברים דהמצות¹¹.

המצוות מוגבלות בזמן ומקום, התורה למעלה מזמן ומקום

וזהו שהמצות הם בזמן ומקום, והתורה היא למעלה מזמן ומקום [שליכן "כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה"¹², גם כשאינו בזמן ומקום ההקריבה]. כי הגוף שהוא גשמי הוא מגדר בזמן ומקום, והנשמה שהיא רוחנית היא למעלה מזמן ומקום.

כך גם בקשר בין האדם לתורה ולמצוות: לימוד התורה שייך לנשמה, קיום המצוות שייך לגוף

וכמו שהוא בתורה ומצות עצמם, על דרך זה הוא בנוגע לשיכותם דהתורה והמצוות להאדם הלומד ומקיים המצות: דלמוד התורה שייך בעקר להנשמה, וקיום המצות להגוף¹³.

כשם שהאדם מורכב מגוף ונשמה, כך גם התורה ("זאת התורה – אדם"): התורה היא התוכן והחיות האלוקית, והמצוות הן האברים שבאמצעותן מקיימים את הרצון האלוקי.

מסיבה זו, התורה – כמו הנשמה – איננה מוגבלת בממדים של מרחב וקיום (מקום וזמן), לעומת המצוות שקיומן מוגדר ומוגבל למקומות וזמנים מסוימים.

כך גם ביחסים שבין האדם לתורה ולמצוות: התורה נועדה להשפיע וליצור קשר ייעודי עם התודעה והנשמה של האדם, ואילו המצוות נועדו לקיום בעזרת הגוף הגשמי.

ג. שורש הגוף

בשורש – המצוות (רצון) נעלות מהתורה (חכמה)

והנה ידוע¹⁴ דהן שהתורה היא למעלה מהמצוות הוא כמו שהתורה ומצות נמשכו בגלוי;

אבל בשורשם, המצות הם נעלים יותר. דהתורה היא חכמתו יתברך, והמצות הם רצונו יתברך, רצון שלמעלה מחכמה¹⁵.

מעלת המצוות על פני התורה: התורה היא פירוש המצוות

ויתרה מזו, דגם לאתרי שהתורה ומצות כאו בהמשכה נפר בגלוי מעלת המצות – דהתורה היא פירוש ונבאר המצות¹⁶.

כך גם באדם: בשורש – הגוף נעלה מהנשמה

ומזה מובן, שעל דרך זה הוא בנשמה וגוף שבאדם [שהם בדגמת תורה ומצות] – דהגם שחיות הגוף הוא מהנשמה, שרש הגוף הוא למעלה משרש הנשמה. [וכמבואר במקום אחר¹⁷,

שהאבה וההתקשרות דהקדוש ברוך הוא לישראל מצד נשמתם, "בנים להו' אלקיכם"¹⁸, היא כמו אהבה טבעית כפכול, על דרך אהבת אב לבנו. הינו, ששרש אהבה זו הוא ממדרגה ששכיכת שם תפיסת מקום דהנאקה, ואינה מעצמותו ממש.

מה שאין כן האהבה וההתקשרות דהקדוש ברוך הוא לישראל מצד הגוף שלהם, היא (לא מצד מעלת הגוף, גם לא המעלה דבן, מעלה עצמית, אלא) מצד זה שהקדוש ברוך הוא בחר בהגוף דישאל¹⁹, בחירה חפשית, שבחירה זו היא מעצמותו].

מעלת הגוף על פני הנשמה: הנשמה מחיה את הגוף

וזה גופא שהנשמה נמשכת להחיות את הגוף הוא מפני העלוי של הגוף מצד שרשו (בדגמת זה שהתורה מפרשת ומבארת המצות, מפני שהמצות הם למעלה מהתורה).

ביחס בין תורה למצוות:

ברובד הגלוי, התורה נעלית יותר מהמצוות – כי היא מבטאת תוכן אלוקי, ואילו המצוות הן פעולות גשמיות. אבל בשורש הדברים,

9. ראה תקי"ז ת"ל (עד, סע"א). הובא בתניא פ"ד. שם רפכ"ג. ועוד.

10. ראה יב, כג.

11. לקי"ת במדבר יג, א.

12. מנחות בסופה, שו"ע אדה"ז או"ח מהדו"ת סוף ס"א. מהדו"ק שם ס"א. הל' ת"ת פ"ב ס"א. וראה לקו"ש ח"ח ע' 413 הערה 25 ובשו"ג שם.

13. ראה תניא פל"ה (מד, סע"א ואילך), ושם פל"ז (מט, א-ב). ובכ"מ.

14. לקי"ת אחרי כח, א. ובכ"מ. ולהעיר שבלק"ת שם לפנ"ז (כו, ד ואילך) מבואר המעלה דתורה לגבי מצוות (ומבאר שם הלקי"ת במדבר שבהערה 11), ואעפ"כ מבאר שם (כח, א) שבשרשם המצוות הם גבוהים יותר.

15. סהמ"צ להצ"צ טו, ב. ובכ"מ.

16. לקי"ת אחרי שם כו, ד.

17. ראה בארובה בספר המאמרים מלוקט ח"ד ע' ער.

18. ראה יד, א. ובתניא רפ"ב שזה קאי על הנשמה.

19. תניא פמ"ט (סט, סע"א ואילך). וראה ספר השיחות תורת שלום ע' 120.

המצוות נעלות יותר מהתורה – כי הן הרצון האלוקי שגבוה יותר מהחכמה.

גם בגלוי יש מעלה למצוות על פני התורה: התורה היא פירוש וביאור של המצוות, כי הן התכלית.

כך גם בגוף ונשמה:

ברובד הגלוי, הנשמה נעלה יותר מהגוף – כי היא מבטאת קשר תוכני לאלוקות, ואילו הגוף הוא גשמי. אבל בשורש הדברים, הגוף נעלה יותר מהנשמה – כי הוא מבטא קשר של בחירה חופשית של הקדוש ברוך הוא עצמו בגוף היהודי.

וגם בגלוי יש מעלה לגוף על פני הנשמה: הנשמה נמשכת כדי להחיות את הגוף, כי הוא התכלית.

וזו הסיבה לכך שבכדי לקבל את ההתגלות האלוקית הנעלה ביותר, הנשמה צריכה דווקא להתלבש בגוף ולא להתפשט ממנו ("עולם התחייה") – מפני שהבחירה של הקדוש ברוך הוא עצמו היא דווקא בגוף הגשמי, ותפקידה של הנשמה הוא לזכר ולהאיר את הגוף שאכן יהפוך להיות גוף קדוש.

ד. מלאים מצוות

בקיום המצוות כולם שווים – כי הרצון למעלה מהתחלקות; בלימוד התורה יש מדרגות שונות – כי בחכמה יש התחלקות

וְהָיָה יְדוּעָה²⁰ דָּוָה שֶׁבְּהַחֲבִיב דְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת כָּל יִשְׂרָאֵל הֵם שְׁוִים, וּבְהַחֲבִיב דְּלִמּוּד הַתּוֹרָה יֵשׁ פְּמָה וְכַמָּה מִדְּרָגוֹת,

דְּבִיּוּשְׁבֵי אֹהֶל שֵׁישׁ לָהֶם פְּנָאֵי הַחֲיִיב דְּ"וְהָיָה²¹ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה" הוּא כְּפִשּׁוּטוֹ, וּבְעֲלֵי עֲסָקִים יוֹצְאִים יְדֵי חוֹבָתָם בְּפֶרֶק אֶחָד שְׁחֲרִית וּפֶרֶק אֶחָד עֶרְבִית²²,

הוא, כִּי הַמִּצְוֹת הֵם רְצוֹן הָעֲלִיּוֹן (כְּנֶזֶר לְעִיל), וְרְצוֹן הוּא לְמַעַל מִהַתְחַלְקוֹת; וְהַתּוֹרָה הִיא חֻכְמָתוֹ יְתִבְרָה, וּבְחֻכְמָה יֵשׁ הַתְחַלְקוֹת.

את המצוות כולם מקיימים, בלימוד התורה עלול להיות חסר

וְיֵשׁ לוֹמַר, שֶׁעַל דֶּרֶךְ זֶה הוּא בְּנוֹגֵעַ לְלִמּוּד הַתּוֹרָה וְקִיּוּם הַמִּצְוֹת בְּפִעִל:

דָּוָה שְׁקִיּוּם הַמִּצְוֹת הוּא בְּכָל יִשְׂרָאֵל, דְּ"אֶפִּילוּ פּוֹשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל מְלָאִים מִצְוֹת כְּרִמּוֹן"²³, מֵה שְׂאִין כֵּן בְּלִמּוּד הַתּוֹרָה,

הוא כִּי אֶפְשָׁר לִהְיוֹת אִיזָה חֶסְרוֹן בְּיִשְׂרָאֵל רַק בְּהַגְלִיּוֹת²⁴ - וְכִיּוֹן שֶׁהַמִּצְוֹת הֵם רְצוֹן הָעֲלִיּוֹן וְשִׁכִּים לְהַגּוֹף, שֶׁבּוֹ הוּא בְּחִירַת הָעֲצָמוֹת, לָכֵן עֲנֵן זֶה (בְּקִיּוּם הַמִּצְוֹת) הוּא בְּכָל יִשְׂרָאֵל.

עולם התחייה הוא גילוי האור במצוות – ולכן הוא שווה לכולם

וְזֶהוּ²⁵ "כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא": דְּהֵגֶם שֶׁהַגְּלִי דְּעוֹלָם הַבָּא (עוֹלָם הַתְּחִיָּה) הוּא נִעְלָה יוֹתֵר מִהַגְּלִי דְּגֵן עֲדָן, וּמִכָּל מְקוֹם גְּלִי זֶה יְהִיָּה לְכָל יִשְׂרָאֵל.

כִּי בְּגֵן עֲדָן הוּא הַגְּלִי דְּהַתּוֹרָה שְׁלּוֹמִידִים בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלַעֲתִיד לְבּוֹא בְּעוֹלָם הַתְּחִיָּה יְהִיָּה הַגְּלִי דְּהַמִּצְוֹת שֶׁמְקִיָּמִים עֲכָשׁוֹ.

וְכִיּוֹן שְׁקִיּוּם הַמִּצְוֹת הוּא בְּכָל יִשְׂרָאֵל, כְּנֶזֶר לְעִיל, לָכֵן, "כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא".

בלימוד התורה יש התחלקות: החובה ללמוד משתנה מאדם לאדם, ואפשר ללמוד בצורות שונות; ואילו בקיום המצוות אין התחלקות: החיוב מוטל על כולם באופן שווה, וקיום המצווה מתבצע רק בדרך אחת. וזאת כי בחכמה (תורה) יש חלקיות, ואילו הרצון (מצוות) הוא חד-ערכי.

וכך גם בפועל: בלימוד התורה יש רמות שונות של חיבור לתורה המשתנות בין יהודים שונים, ואילו בקיום המצוות כולם שווים, אפילו הרשעים – וזאת כי התורה היא התגלויות של האלוקות ובכך עשויים להיות הבדלים, ואילו המצוות הן האלוקות עצמה וזה שווה אצל כל היהודים.

זו הסיבה לכך שדווקא בעולם התחייה יש חלק ל"כל ישראל": עולם התחייה הוא גילוי האור של המצוות שעושים בעולם הזה, ובכך כולם שווים.

23. חגיגה בסופה.

24. ואף שגם שורש הנשמה הוא בהעצמות – יש לומר, דכיון שאהבת הקב"ה לישראל היא כמו אהבה טבעית (כנ"ל בפנים), לכן, לגבי הענין דבחירת העצמות בהגוף, הוא דוגמת ענין הגילויים. ועצ"ע.

25. בהבא לקמן, ראה בארוכה ד"ה לה"ע תחית המתיים דלעיל הערה 15 ס"ב (בספר המאמרים מלוקט ג עמ' רכב). וש"נ.

20. המשך תער"ב ח"א פ"ד (ע' ח). פנ"ב (ע' ג).

21. לשון הכתוב – יהושע א, ח.

22. מנחות צט, ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד.

JEM/240065

סידור לחתנים

תאריך: י"ט שבט תש"נ

לצדקה ערב החופה. פעמים רבות הרבי הוסיף ואיחל לנוכחים שהחתונה תהיה בשעה טובה ומוצלחת.

במקרים שבהם היה יותר מחתן אחד, הרבי היה נותן את הסידור לחתן שעמד להתחתן ראשון מביניהם - בימים, או אפילו בשעות. יתר החתנים קיבלו את הסידור לפי סדר שהרבי הורה: אם היה כוהן, הרבי הורה להקדים ולתת לו את הסידור. לעתים הרבי הורה לערוך הגרלה בין החתנים, ולפעמים הרבי קבע שהסדר יהיה לפי אותיות האלף-בית של שמות המשפחה של החתנים או לפי גילם. החתן שזכה לקבל את הסידור מידי של הרבי היה מוסר את הסידור אחרי התפילה לבא אחריו בתור, וכן הלאה - והאחרון בתור היה מחזיר את הסידור למזכירות הרבי לאחר התפילה.

הרבי הורה לחתנים להתפלל את תפילת מנחה מתוך הסידור המיוחד כשהם חגורים באבנט. ועוד הוסיף הרבי שמכיוון שלפי מנהגנו חוגרים באבנט בתפילה רק מהחתונה, החתנים יצניעו את האבנט ויחגרו אותו מתחת לחליפה ולא מעליה. על פי הוראתו של הרבי, גם מי שהחתונה שלו עמדה להתקיים מספר ימים מאוחר יותר ולא באותו יום, כמו לדוגמה החתנים מארץ ישראל שהיו צריכים לטוס בחזרה הביתה לקראת החתונה, יתפלל את תפילת מנחה כשהוא חגור באבנט וימשיך לחגור אבנט באותה צורה עד החתונה.

יום החתונה נחשב למעין יום כיפור עבור החתן והכלה, שצמים ומתפללים בכוונה גדולה ביום זה ועוונותיהם מתכפרים. חתנים ביום חופתם זכו לקבל מהרבי סידור מיוחד - סידור "תורה אור" שהודפס בשנת תש"ו בהוצאת קה"ת, שמשערים שהרבי קיבל אותו מידי הרבי הקודם - שבו יתפללו את תפילת מנחה שלפני החופה, עם וידוי ו"על חטא" כמו בערב יום כיפור. נוהג זה החל כבר במהלך תקופת האבלות לאחר הסתלקותו של הרבי הקודם.

ר' יוסף רוזנפלד התחתן בד' תמוז תש"י, וזכה לקבל את הסידור מהרבי בחדר היחידות של הרבי הקודם. בתוך הסידור היו גם כמה עמודים כתובים בכתב ידו של הרבי הקודם. יחד עם הסידור, הרבי מסר לחתן גם את הגרטל (אבנט) שלו שאותו הוא חגר באופן קבוע מעל הציצית. הרבי מסר לחתן את הסידור והגרטל, ואמר לו: "התפלל היטב, ובתפילתך תבקש ותיענה בכל טוב".

עם השנים נקבע הסדר: חתנים ביום חופתם, או חתנים ביום האחרון לפני נסיעתם בחזרה הביתה לקראת חתונתם, היו ממתנים ליד חדרו הקדוש של הרבי לפני צאתו לתפילת מנחה. במקרים מסוימים, היו ממתנים יחד עם החתן גם בני משפחתו. הרבי היה יוצא, מוסר את הסידור לחתן ואומר: "אויסבעטן אַלע גוטע זאַכן" [תבקש את כל הדברים הטובים]. הרבי גם היה מעניק לחתן ולבני המשפחה מטבעות, כדי שיתנו אותן

ילדים הם ברכה

נישואין הם דבר קדוש ומצווה של הקדוש ברוך הוא, הקשורה במצוות טהרת המשפחה, שהיא הכלי לברכת השם, ועל ידי כך זוכים למשפחה מאושרת ולילדים בריאים ושלמים בגוף ובנפש, וכל ילד כשהוא לעצמו מייצג ברכה נוספת מהקדוש ברוך הוא ומביא שמחה ואושר להורים ולכל המשפחה.

"הזן ומפרנס" ידאג לעוד ילד

על בסיס ידיעת עובדה זו, שהילדים הם ברכת השם - אין מקום לדאגה שמא לא תהיה יכולת מספקת לפרנס ולזון את הילדים. הרי ברור שהקדוש ברוך הוא, שהעניק את הברכה של הילדים, "ויברך אותם אלוקים פרו ורבו", הוא הדואג לזמן את פרנסתם ואת כל צורכיהם. יהודים הם "מאמינים בני מאמינים", והיהודי מתפלל בברכת המזון "הזן את העולם כולו בטובו בחן בחד וברחמים, הוא נותן לחם לכל בשר כי לעולם חסדו". מכיוון שהקדוש ברוך הוא זן ומפרנס את כל העולם, הרי כשם שהוא מפרנס את הגדולים ודואג לצורכיהם, כך הוא מפרנס את הקטנים ודואג להם - ולהורים ניתנת הזכות להיות שלוחי הקדוש ברוך הוא לקליטת השפע עבור הילדים ולהעברתו אליהם באופן סדיר, עד שיגדלו ויוכלו לפרנס את עצמם ואת משפחותיהם.

מיותר 'לחסוך' בשביל הקדוש ברוך הוא, שהרי "לי הכסף ולי הזהב נאום השם צבאות". כשם שהוא מפרנס עולם גדול של מיליוני בני אדם, כך הוא מסוגל לפרנס עוד ילד ועוד ילדה.

הדברים דלעיל אמורים כלפי אלה העורכים חישובים כלכליים כספיים, ועל פיהם מנסים לערוך 'תכנון המשפחה'. הובהר שאין מקום לחישובים כאלה כשמדובר בקיום החובה והזכות הבסיסית להקים משפחה רחבה ומאושרת.

אך מלבד אלה יש הטוענים 'לתכנון המשפחה' בגלל 'שלום בית'. הללו אומרים שמאחר שהמצב בשלום הבית שלהם אינו כל כך כדבעי, יש להמתין עד שהמצב יגיע לשיפור של מאה אחוז ואז יחשבו על ילדים. ברם האמת היא כי ילדים יותר מכול משכינים שלום בין איש לאשתו ומביאים שלום

בשיחה טלפונית בין הרב חודוקוב ובין הרב אפרים וולף בתחילת חודש תמוז תש"מ נאמר¹:

"בדבר הקריאה החדשה של כ"ק אדמו"ר שליט"א במיוחד על ידי נשי חב"ד, נתקבל מכתב מנשי חב"ד בארץ הקודש והתוכנית מצאה חן בעיני כ"ק אד"ש.

"צריכים לראות שלא יחסר כסף לפעילות זו, ואף על פי שחס הקדוש ברוך הוא על ממונן של ישראל, זהו גדר אחד, וצריך לתת להן עצה טובה איך לחסוך וכו', אבל מצד שני לא להגבילן [כך] שתהיה הפעילות כדבעי. לתת להן מחצית מההוצאות מקופת ה'מרכז לעניני חינוך' ומחצית מקופת הארגון".

הרקע לדברים:

בי"ז בסיוון תש"מ יצא הרבי בקריאה לנשי ישראל לחיזוק הטהרה ועידוד הילודה. הדברים הושמעו לפני משתתפות ועידת נשי ובנות חב"ד, לאחר מכן עובדו בתרגום חופשי ללשון הקודש ונדפסו בספר רעיון החודש.

הנה חלקים מאותה שיחה:

הברכה הגדולה ביותר של הקדוש ברוך הוא לבית היא ילדים. זו גם הברכה והמצווה הראשונה המופיעה בתורה - "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשוה". דבר זה מלמדנו שהעולם נברא בשביל האדם, ולכן מצווה חשובה היא להינשא ולגדל משפחה. כשהילדים יתחנכו בדרך התורה והמצוות יהיה העולם מלא באנשים שיהיו ראויים 'לכבוש' את העולם. המשמעות של 'כיבוש' העולם על ידי בני האדם היא, שהאנושיות תשתלט על העולם, שהעולם יתנהג כפי הדרוש על פי הצדק, היושר והמוסר. כלומר, על פי רצון הקדוש ברוך הוא.

בית מבורך באמת הוא כשהבית מלא שמחה באמצעות ילדים, בנים ובנות, שמתחנכים בדרך היהדות וניכר עליהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב, ובנות שרה רבקה רחל ולאה. הרי נאמר על אברהם אבינו "כי ידעתיו (=חיבתיו) למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו לעשות צדקה ומשפט".

1. 'ימי תמימים' כרך ז, עמ' 368.

החשבון של כל אחד ואחד כמה ילדים לתת לו, ומי שסומך על הקדוש ברוך הוא ומוכן לקבל ממנו את מה שהוא נותן, רק יוצא נשכר.

התענוג הגדול ביותר להורים הוא לראות את ילדיהם גדלים ומתפתחים, במיוחד כשהם גדלים בדרך התורה והמצוות. תענוג כזה אינו יכול להיות מושלם כאשר הוא בא מילד אחד או שניים. התענוג הנפלא הוא לראות את הגיוון והשוני בין כמה ילדים, את הסגולות והמעלות שיש לכל אחד במיוחד, שכן כל אחד מתאפיין בעניין מיוחד משלו. תענוג גדול הוא לראות כמה וכמה ילדים בבית, החיים בחיבה הדדית ולראות כאמור כל ילד כשהוא מתבלט בתחום אופייני לו.

מאוחר יותר, כאשר הילדים גדלים ומקימים בתים משלהם וההורים מזדקנים, הרי כשיש רק בית אחד או שניים אין להורים מרחב של ביקורים לבילוי ונחת, אך כשיש כמה בתים אפשר לבקר בכל פעם בבית של ילד אחר, ולרוות נחת.

לא להתחשב בתרבות הסביבה

הנני פונה ומפציר בכל אישה בישראל, לשים לב לחובה ולזכות שבהגדלת המשפחה. אל נא תהיה מושפעת מדברי חברות ושכנות, אלא אדרבה, לדגול בגאון בשליחות הגדולה להקים משפחה בישראל, עם הביטחון החזק - שכשמתנהגים כרצון הקדוש ברוך הוא זוכים לברכתו הקדושה בבנים בריאים שמחים ושלמים, כרצונו של הא-ל הטוב, בחיים משוחררים מבעיות של שלום בית, ומזונות ופרנסה ברווח כפי הדרוש ואף יותר.

אין לאישה לחוש רגש נחיתות על שהיא נוהגת שלא כפי האופנה החדשה, ובניגוד לתרבות המודרנית. התרבות ה'מודרנית' היא זו שהביאה את השואה שבה נרצחו מיליון ילדים. נשים יהודיות בכל הדורות היו גאות על שהן בונות בית בישראל, שהן הן המחזיקות את עם ישראל ושומרות על קיומו. כך היה החל מגלות מצרים, שלמרות גזרת פרעה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" לא התחשבו בפרעה ובשריו והולידו ילדים בתנאים קשים. בזכות זה זכו להקים את צבאות השם, ודווקא על ידי עקשנות זו נולד מושיעם של ישראל, משה רבנו, שהוציא את העם משעבוד גשמי ורוחני והובילו לקבלת התורה. דווקא הילדים הללו הם שהיו הערבים לקבלת התורה.

הנני קורא לכל נשי ישראל בעולם כולו לנקוט

ושמחה בבית. אנו רואים גם שהתורה אומרת לגבי אישה שהתברר שלא סטתה, כי שכרה בין השאר הוא "וניקתה ונזרעה זרע", שתתברך בילדים ואלה יחזירו את השלווה והאמון ההדדי לבית.

אם הדברים אמורים בכאלה ששלום הבית שלהם צריך חיזוק, קל וחומר בבית שיש בו שלום בית, ששם ודאי כל ילד שמתווסף לבית מביא שמחה למשפחה ולסביבה כולה.

היפך הטבע וגורם להפרעות

מלבד הטענות המנויות לעיל יש הטוענים שעל ידי כך שיהיו להם מעט ילדים יהיה להם יותר פנאי ומרץ לעניינים חיוביים שונים, שכן הטיפול בילדים עלול לגזול מזמנם וממרחבם. אף יש הדואגים שבריאות האישה או יפייה ייפגמו מריבוי ילדים. עוד יש הדואגים "מה יאמרו השכנים" ואיך יסתכלו עליהם כשילכו ברחוב עם יותר משני ילדים. טענות אלה וכיוצא בהן מגוחכות וחסרות כל בסיס, אך העיקר שהן מנוגדות בתכלית לרוח היהדות ולדבר השם בתורתו הקדושה.

התורה העמידה את מצוות "פרו ורבו" כמצווה הראשונה, ובתוספת המילים "מלאו את הארץ". דבר זה מראה לנו את חשיבות העניין ומשמעותו הגדולה בעיני הקדוש ברוך הוא, שהוא הוא הנותן חיים ופרנסה ומעניק ברכה לכל אחד ואחת.

נוסף לכך, מאחורי הסיסמא היפה של 'תכנון משפחה', טמונה מציאות שיש בה עצבות, אכזבה ויחסים מתוחים בין איש לאשתו, כתוצאה מפעילות ה'תכנון', שהיא למעשה פעילות נגד הטבע המבורך של בני האדם. נוצר הצורך להיעזר בכל הכלים של הדורות החדשים - יועץ נישואין, פסיכולוג, גולות הורמונים, וכיוצא בזה מהשמות המפוצצים. לכך מתלווים מרכיבים אחרים, כגון תסביכים, תסכולים, הפרעות, דמי רופא ודמי אשפוז וכו' וכו' רחמנא ליצלן.

פעמים אף יוצא שכתוצאה מפעולות המניעה מאבדים לגמרי את כוח ההולדה רחמנא ליצלן. בכתבי עת מדעיים רפואיים מסופרים סיפורים על בעיות אלה ואחרות בגלל 'תכנון המשפחה', לא רק אצל יהודים אלא גם להבדיל אצל גויים. ברור שכאשר מעוותים את הדרך הרגילה והטבעית של החיים ורוצים 'לנהל חשבונות' במקומו של הקדוש ברוך הוא, כביכול, נוצרות הפרעות בחיי המשפחה. רק הקדוש ברוך הוא הוא היודע בדיוק לנהל את

מברק לכינוס

גם במברקו של הרבי לכינוס הארצי ה-17 של נשי ובנות חב"ד בארץ הקודש, מי"א מנחם-אב תש"מ, מדגיש הרבי ומאחל:

ויצליח הכנס לעורר את כל נשי ובנות עמנו שתליט"א בכל מקום שהן, לבסס ולהקים משפחות טהורות קדושות ושלמות בבנים ובבנות רבים... בתוככי קיום כל תורתנו תורת חיים ומצוותיה עליהן נאמר 'וחי בהם' בשלמותו.

בפרסום מיוחד שיצא באותה תקופה מתומצתים הדברים כך: "מבצע טהרת המשפחה לנהל הסבר רחב ומקיף... מצווה שהיא היסוד לבית יהודי טהור, בריא ומבורך... אף משפחות מבוגרות... יש להסביר להן גודל קדושת הטהרה ואשר מכאן ולהבא ייזהרו וישמרו זאת. בכלל מבצע זה - להימנע מ'תכנון המשפחה', כי כל יהודי נוסף בבית מביא ברכה ושמחה ובריאות בבית".

הצטרפות כל הרבנים לקריאה

הרבנית מרת חסא-יוכבד הלפרין (ז"ל) כיהנה באותה תקופה כיו"ר נשי חב"ד בירושלים, ולצידה מרת טובה (גיטא) גליצנשטיין. באותה עת יזמו עם שאר חברות הארגון ופעילותיו שורת פעילויות, ובראש וראשונה, נוסח 'קול קורא' לנשי ובנות ישראל, שהופץ בכל רחבי הארץ והתבסס על דברי הרבי. נשי ובנות ישראל נקראו להגביר את הילודה ואת שמירת טהרת בית ישראל. נערכו כינוסים ואסיפות הסברה וכו', ובמקביל יצאו מטעם גדולי ישראל מכל החוגים קריאות קודש דומות, שהתפרסמו בחודש מנחם-אב תש"מ בעיתון 'המודיע'.

בט"ו אלול תש"מ כתב הרבי לרבניות הלפרין וגליצנשטיין:

בעונג רב קבלתי הדו"ח והידיעות בנוגע כינוסי נשי ובנות חב"ד באהקת"ו [=בארץ הקודש תיבנה ותיכונן], וגם בנוגע ההשתדלות אצל הרבנים שליט"א וכו' אשר חפץ ה' בידן הצליח.

יוזמה ולפעול במבצע עולמי בגאון ובעוז להשפיע על יותר ויותר נשים ובדברים היוצאים מן הלב להקים משפחות גדולות, כמובן תוך שמירה על טהרת המשפחה ולחוס על עצמן ועל ילדיהם הקיימים הזקוקים לאחים ואחיות נוספים. לאור דברי רז"ל, כל פעולה כזו מקרבת את ביאת המשיח.

עוד חובה וזכות מוטלת על נשי ישראל להפיץ את רעיון טהרת המשפחה, חיובה ותועלתה, ולפרסם את ההלכות הקשורות במצווה זו. בעבר כל בת ישראל שנישאה ידעה את ההלכות, וכמובן את החשיבות שבדבר. בדורנו, שבו רבים הבלבול ואי-הידיעה, יש עניין לצאת ולפרסם את כל האמור. גם רבנים ומורים חייבים, לאור תנאי זמננו, לא להירתע משום נימוקי צניעות ועדינות, ולהבהיר את המצווה ואת פרטיה בשפה ברורה וחד משמעית.

כך יש לפרסם את המקומות שמתקיימים בהם שיעורים בעניינים אלה, וכן את כתובות מקוואות הטהרה וכו'. כאן יש גם להסביר כי ההרחקה הזמנית בין איש לאשתו המתחייבת מן ההלכה היא היא המביאה שלום בית ואהבה הדדית באמת. וכבר הכירו הרופאים באמיתותה של עובדת יסוד זו.

אחת הסיבות לירידה המוסרית של דורנו היא שהורי רבים מן הצעירים לא שמרו את דיני הטהרה. כאשר תתחזק השמירה על מצווה גדולה ויסודית זו ייוולדו ילדים בריאים, עדיני נפש, טהורים ומוסריים, וההורים ירוו מהם הרבה נחת. יש להקים אפוא חוגים להסברת מצוות טהרת המשפחה ולימוד הלכותיה. כן יש כמובן לדאוג שבכל מקום יהיו מקוואות טהרה מסודרות וטובות, ועל ידי כך יתרבו מקיימי המצווה, ויקום לנו דור של "זרע ברוך השם".

נשי ישראל! הקדוש ברוך הוא הטיל עליכן זכות גדולה וחובה להביא לריבוי הילודה להגדלת המשפחה בישראל ולשמירת טהרת המשפחה. על כל אחת מוטלת חובת ההסברה והתעמולה למען עניינים גדולים אלה, כי עתיד העם תלוי בכך. בפעולותיכן בכיוון האמור תביאו לידי כך שיקום לנו דור גדול בכמות ובאיכות, בריא בגופו ובנפשו, מחוסן, טהור ומוסרי, וכך נקרב את הגאולה השלמה והאמיתית בביאת משיח צדקנו.

עת לדעת

מבוסס על הספר 'עת לדעת',
מאת השליח הרב אברהם שמואל בוקיעט ע"ה
מוקדש לעילוי נשמתו

באחד ממכתביו אליה, כתב לה אביה: "אבא [אדמו"ר הרש"ב] אמר עלייך שיש לך חושים עדינים. "חושים עדינים" זהו תואר נכבד ביותר, ובייחוד כשהוא בא מאישיות כזאת".

כב טבת

תרל"ח

נפטר הרב הגאון החסיד רבי לוי יצחק, בנו של הרב הקדוש רבי ברוך שלום, בנו בכורו של אדמו"ר הצמח צדק. שימש כרב בעיירה פודורנקה, ובסוף ימיו התמנה לרב העיר בישינקוביטש. בשנת תרל"ח חלה מאד, ונסע לקייב לטיפול אצל רופאים מומחים, אך נפטר במיטב שנותיו בגיל ארבעים וארבע ונטמן בקייב.

כג טבת

תרס"ה

נפטר הרב הקדוש רבי לוי יצחק מסירטשין, חתנו של אדמו"ר חיים שניאור זלמן מליאדי, בנו של אדמו"ר הצמח צדק.

רבי לוי יצחק הגיע מוורשה שבפולין, וחותרו סיכם איתו שאחרי החתונה יעבור לגור לידו בליאדי. רבי חיים שניאור זלמן למד עם חתנו את דרך חסידות חב"ד, והחתן שתה בצמא את דבריו והפך לגדול בחסידות ואף לימד חסידות ברבים. לאחר פטירת חותנו, בשנת תר"מ, נותר רבי לוי יצחק בליאדי למשך כשנתיים, ואחר כך עבר לסירטשין, לשם הגיעו חסידים רבים של חותנו, לבקש את עצתו וברכתו. בסוף ימיו חזר לוורשה, שם נפטר ונטמן.

יה טבת

תר"ס

נפטר הרב החסיד חנוך הענדל קוגל, המשפיע הראשון בישיבת "תומכי תמימים" בליובאוויטש מעת היווסדותה בשנת תרנ"ז.

אדמו"ר הריי"צ כותב עליו שהיה "המחנך האמיתי. הוא לא הסתפק בעשיה עם עצמו, כי אם עשה ופעל בעבודה של מסירה ונתינה ובהתמסרות חסידית ב"ללמד", והכל היה אצלו בלהבה של אהבת ישראל ובערכות של חסידות חב"ד". אדמו"ר הרש"ב הורה לחקוק על מצבתו את המילים "ורבים השיב מעוון".

לפני פטירתו אמר המשפיע כך: "אני מבקש שייתנו לי למעלה את העונש הקצר, שבו הייסורים גדולים ונוראים מאד, עד שאפילו מלאכי החבלה לא יכולים להביט מרוב גודל הייסורים של הנענש, אך הוא אורך מעט זמן. משום שאני רוצה להיות בהיכל אדמו"ר הזקן למעלה ביום ההילולא שלו בכ"ד טבת, בעוד חמישה ימים". אדמו"ר הרש"ב אמר עליו שהוא כלל לא היה בגיהנום, אלא רק הריח את הגיהנום ומיד נכנס לגן עדן.

תש"נ

נדחה הערעור האחרון על הניצחון במשפט הספרים מספריית ליובאוויטש. "ידן נצח" התקבל באופן סופי.

כא טבת

תרס"ד

נולדה הרבנית שיינא הורנשטיין, בתו הצעירה של אדמו"ר הריי"צ.

פרשת ויהי

אֶסְרִי לִגְזֵן עֵיזָה וְלִשְׂרָקָה בְּנֵי אֶתָנָה, כֹּבֵס בֵּינָם לְבָשׁוּ וְכֹרֵם עֲנָבִים סוּתָה

(פראשית מט, יא)

כל מצווה שאדם מקיים, עושה "לבוש" לנשמתו, שתהיה צרורה בצרור החיים. אך המשכת קדושה עליונה זו תלויה בשמחה של מצווה דווקא. זה מרומז בפסוק: "כיבס ביין לבושו". יש להקפיד שלבושי המצוות יהיו "מכובסים" ב"יין", שהיין מסמל שמחה, כנאמר בתהלים: "ויין ישמח לבב אנוש".

(אדמו"ר הזקן - תורה אור בראשית, דף מו, עמוד ב)

יִשְׁשַׁכַּר חֲמֹר גֶּרֶם, רִבֵּץ בֶּן הַמִּשְׁפָּטִים (מט, יד)

חמור ראשי תיבות חכם מופלג ורב רבן.

החמור, שמוכן תמיד לשאת משא כבד ואינו מתנגד לזה כלל, מסמל שיא של שפלות והכנעה. כשאדם קונה בנפשו את מידת הענווה והביטול הזאת, הוא זוכה להצלחה מופלגת בלימוד התורה. כמו שאנו אומרים בתפילה: "ונפשי כעפר לכול תהיה, פתח ליבי בתורתך" - על ידי השפלות וההכנעה העצמית האדם זוכה לפתיחת הלב בתורה.

(רבי לוי יצחק שניאורסון, אביו של הרבי - לקוטי לוי יצחק לזוהר, כרך א, עמוד רעז)

פרשת שמות

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרִימָה, אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּא. רְאוּבֵן שְׁמֵעוֹן, לֵוִי וַיהוּדָה. יִשְׁשַׁכָּר זָבֻלֹן וּבִנְיָמִן. דָּן וְנַפְתָּלִי גָד וְאָשֶׁר. וַיְהִי כָל נֶפֶשׁ יֶצֵא יוֹד יַעֲקֹב שְׁבָעִים נֶפֶשׁ, וַיּוֹסֶף הוּא בְּמִצְרַיִם (שמות א, א-ה)

לפעמים, כאשר אדם מגיע לשלמות מסוימת במעשה המצוות או ביראת ה' וכיוצא בזה, הוא עלול לבוא לידי גאווה ושביעות רצון עצמית. הרגשה זו מבטלת את ערך העבודה ומורידה אותה אל ה'קליפות', כוחות הטומאה.

זה מרומז בפסוקים: "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה" - מי גרם לשמות ולשיממון של עבודת בני ישראל, שירדה ל'מצר' שהוא שטח ה'קליפות'? "ראובן, שמעון, לוי" - מה שגרם לכך זה שהאדם מתגאה בעבודת ה' שלו ואומר: ראו אני עובד את עבודתי בשלמות, ראוי אני שישמע ה' בקולי בזכות עבודתי, וה' צריך להתלוות אליי בגלל מעשיי.

(הבעל שם טוב - צוואת הריב"ש, סימן קכד, עמוד 44)

המדרש אומר: "מלמד שלא שינו את שמם. באותם השמות שירדו למצרים, באותם שמות עלו". כאן רמז סוד קיומו של העם היהודי בגלויות קשות ומסוכנות. כשריכוז יהודי מצוי במקום שאורח החיים שלו עומד בניגוד מוחלט לרוח התורה, צריך להבטיח בראש ובראשונה שהילדים יזכרו ויידעו מי הם ומי היו אבותיהם. יש להחזיר לתודעתם כי ילדים יהודים המה, בני אברהם, יצחק ויעקב, ובנות שרה, רבקה, רחל ולאה, ואז יישאו את שמותיהם היהודיים בגאון ובראש מורם. ילדים אלה, כאשר יגדלו, יידעו לשמור על הזהות היהודית שלהם בכל מצב, ובבוא המועד ייצאו מ"מצרים" באותם השמות שירדו - יהודים לכל דבר.

(הרבי - לקוטי שיחות, כרך ו, עמוד 243)

ווארט חסידות

רעיונות קצרים מתורת
החסידות על פרשת
השבוע - רעיון אחד
לכל יום

כתגם חסידי
מביא לצלילות
הדעת ו"מנקה"
את הלב.

הנהגה טובה
חסידית מאירה
את הבית.

ניגון חסידי
מחזק את התקוה
והבטחון, מביא
שמחה ומעמיד
את הבית ואת
בני הבית בקרן
אורה.

(היום יום כ"ב תמוז)
בשם הרבי הרש"ב נ"ע)

שבת קודש פרשת ויחי

י"ח טבת

בקריאת הפסוק האחרון של הפרשה, המסיים את ספר בראשית, כולם עומדים. רצוי שבעל הקורא יעצור לכמה שניות לפני שיתחיל לקרוא את הפסוק, כך שהמתפללים שיושבים יספיקו לקום וכולם ישמעו היטב את הקריאה¹.

בסיום עליית שביעי, אחרי קריאת הפסוק האחרון, כל הציבור אומר: "חזק חזק ונתחזק!". אחר כך בעל הקורא אומר את המשפט, ויחד איתו אומר גם העולה לתורה².

בפסוק ג בהפטרה, יש לשים לב לקרוא נכון את המילה "ועדוֹתיו" - כך שתישמע האות ו³.

אחרי התפילה יש לערוך קידוש והתוועדות מיוחדת של שמחה לרגל סיום קריאת ספר שלם בתורה. בהתוועדות יאמרו דברי תורה ויקבלו החלטות טובות להוסיף בלימוד התורה וקיום המצוות בהידור. וכן כל אחד יחזק את עצמו ואת משפחתו וסביבתו בנושאי יהדות⁴.

יום שני

כ טבת

יום פטירת הרמב"ם. ביום זה יש להתחזק בלימוד הרמב"ם היומי לפי תקנתו של הרבי.

1. ראה לוח דבר בעתו.
2. ספר המנהגים עמ' 31. לוח כולל-חב"ד. אג"ק ח"ד עמ' יד. 'רשימות' חוברת קנה עמ' 6, 'היום יום' יח טבת. 'התוועדות' תשמ"ז ח"ב עמ' 254 הערה 31.
וראה בנושא בס' חקרי מנהגים ח"א עמ' קכו.
3. ראה רד"ק ומנחת שי ותיקון סופרים איש מצליח.
4. ספר-השיחות תש"נ ח"א עמ' 233.

נאמר במדרש: "שקולים הן ישראל כצבא השמיים. נאמר כאן שמות ונאמר בכוכבים שמות, שנאמר: "מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא". אף הקדוש ברוך הוא, כשירדו ישראל למצרים מנה מספרם כמה היו".

מספר, מעצם טיבו, מבליט את המכנה המשותף של הדברים הנמנים ומטשטש את ההבדלים הקיימים ביניהם. לעומת זאת, קריאת שם משקפת את המיוחד והשונה שיש בכל פרט ופרט בפני עצמו.

בכל יהודי קיימות שתי הבחינות גם יחד: "מספר" וקריאת "שם". מספר רומז לנקודת היהדות שהיא שווה אצל כל בני ישראל, וקריאת שם רומזת לסגולה וליתרון המיוחדים כל יהודי.

לכן התבטאה חיבתו של הקדוש ברוך הוא לישראל בשני דברים אלו, כדי להודיע גודל חיבתם הן מצד נקודת היהדות המשותפת לכולם והן מצד מעלתו המיוחדת של כל יהודי ויהודי כפרט.

(הרבי - לקוטי שיחות, כרך ו, עמוד 7)

וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעִבְדָּה קָשָׁה בְּחֶמֶר וּבְלִבָּנִים וּבְכָל עֲבֹדָה בְּשָׂדֶה, אֶת כָּל עֲבֹדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפֶרֶךְ (א, יד)

"וימירו את חיייהם" - המצרים ירדו תחילה לחייהם הרוחניים של ישראל והערימו קשיים בכל הנוגע לשמירת התורה והמצוות. "בעבודה קשה" - וכאשר העם נכנע ללחץ הרוחני, גרם הדבר בעקיפין לשעבוד גשמי, "עבודה קשה" כמשמעותה. אם בני ישראל לא היו נכנעים ללחץ הרוחני, לא היו משתעבדים גם בגשמיות.

(הרבי - לקוטי שיחות, כרך ב, עמוד 487)

וְהָאֱמֹרֶן: אִישׁ מִצְרֵי הִצִּילָנוּ מִיַּד הָרָעִים, וְגַם דָּלָה דָּלָה לָנוּ וַיִּשָּׂק אֶת הָאֵן (ב, יט)

במילים "איש מצרי הצילנו", שזהו משה רבינו, יש רמז יפה על גאולת מצרים.

משה נולד בשנה המאה ושלושים לירידת יעקב ובניו למצרים. זה נרמז במחצית הראשונה של המילה "מצרי": **מצ** בגימטריה 130. לאחר מאתיים ועשר שנים שבהן היו בני ישראל במצרים, נגאלו על ידי משה. וזה נרמז במחצית השנייה של המילה "מצרי": **רי** בגימטריה 210.

(רבי לוי יצחק שניאורסון, אביו של הרבי - לקוטי לוי יצחק לזוהר, חלק א, עמוד א)

שניים מקרא ואחד תרגום

מוקדש לע"נ הרה"ת ר' מנחם מענדל הכהן ב"ר הרה"ת יהושע זעליק הכהן ע"ה
ומרת גאלדא בת הרה"ת מרדכי ירחמיאל חיים לימא ע"ה

בנוהי עמה ית מנשה וית אפרים: ב ויגד ליעקב
ויאמר הנה בנך יוסף בא אליך ויתחזק ישראל
וישב על-המטה: ויגד ליעקב ויאמר הנה בנך
יוסף בא אליך ויתחזק ישראל וישב על-המטה:
ותחי ליעקב ואמר הא ברך יוסף אתא לותך
ואתקף ישראל ויתיב על ערסא: ג ויאמר יעקב
אלי-יוסף אל שדי נראה-אלי בלזו בארץ כנען
ויברך אתי: ויאמר יעקב אלי-יוסף אל שדי
נראה-אלי בלזו בארץ כנען ויברך אתי: ואמר
יעקב ליוסף אל שדי אתגלי לי בלזו בארץ
דכנען וברוך יחי: ד ויאמר אלי הנני מפרך
והרביתך ונתתוך לקהל עמים ונתתי את
הארץ הזאת לזרעך אחריו אחזת עולם:
ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך ונתתוך לקהל
עמים ונתתי את-הארץ הזאת לזרעך אחריו
אחזת עולם: ואמר לי הא אנא מפיש לך ואסגנך
ואתגנך לכןש שבתין ואמן ית ארעא קדא
לכניך בתוך אחסנת עלם: ה ועתה שני-כניך
הגולדים לך בארץ מצרים עד-באי אליך
מצרימה ליהם אפרים ומנשה כראובן ושמעון
יהוי-לי: ועתה שני-כניך הגולדים לך בארץ
מצרים עד-באי אליך מצרימה ליהם אפרים
ומנשה כראובן ושמעון יהוי-לי: וכען תרין בניך
דאתילידו לך בארעא דמצרים עד מיתי לותך
למצרים דילי אנון אפרים ומנשה כראובן
ושמעון יהון גדמי: ו ומולדתך אשר-הולדת
אחריהם לך יהיו על שם אחיהם יקראו
בנחלתם: ומולדתך אשר-הולדת אחריהם לך
יהיו על שם אחיהם יקראו בנחלתם: ובניך די
תוליד בתריהון דילך יהון על שום אחיהון
יתקרון באחסנתהון: ז ואני בבאי מפדן מתה
עלי רחל בארץ כנען בדרך בעור בבת-ארץ
לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרת הוא

כ ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה
ויהי ימיו-יעקב שני חיי שבע שנים וארבעים
ומאת שנה: ויחי יעקב בארץ מצרים שבע
עשרה שנה ויהי ימיו-יעקב שני חיי שבע שנים
וארבעים ומאת שנה: וחיא יעקב בארעא
דמצרים שבע עשרי שנין והווי יומי יעקב שני
חיוהי מאה וארבעין ושבע שנין: כט ויקרבו
ימיו-ישראל למות ויקרא א לבנו ליוסף ויאמר
לו אם-נא מצאתי חן בעיניך שים-נא ידך
תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל-נא
תקברני במצרים: ויקרבו ימיו-ישראל למות
ויקרא א לבנו ליוסף ויאמר לו אם-נא מצאתי חן
בעיניך שים-נא ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד
ואמת אל-נא תקברני במצרים: וקרבו יומי
ישראל למות וקרא לברה ליוסף ואמר לה אם
כען אשפכית רחמין בעיניך שוי כען ידך תחת
ירכי ותעבד עמי טיבו וקשוט לא כען תקברני
במצרים: ל ושכבתי עם-אבתי ונשאתני
ממצרים וקברתני בקברתם ויאמר אנכי
אעשה כדברך: ולשכבתי עם-אבתי ונשאתני
ממצרים וקברתני בקברתם ויאמר אנכי אעשה
כדברך: ואשכח עם אבתי ותשלני ממצרים
ותקברני בקברתהון ואמר אנא אעבד כפתגמך:
מ ויאמר השבעה לי וישבע לו וישתחו ישראל
על-ראש המטה: ויאמר השבעה לי וישבע לו
וישתחו ישראל על-ראש המטה: ואמר קים לי
וקיים לה וסגיד ישראל על ריש ערסא: פ א ויהי
אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך
חלה ויפח את-שני בניו עמו את-מנשה ואת-
אפרים: ויהי אחרי הדברים האלה ויאמר ליוסף
הנה אביך חלה ויפח את-שני בניו עמו את-
מנשה ואת-אפרים: והווי בטר פתגמיא האלין
ואמר ליוסף הא אבוך שכיב מרע ודבר ית תרין

בית לחם: ואני א בבאי מפדן מִתֵּה עָלַי רָחֵל
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן בְּדֶרֶךְ בְּעוֹד כְּבֶרֶת־אֶרֶץ לְבֵן אֶפְרַתָּה
וְאֶקְבְּרָהָ שָׁם בְּדֶרֶךְ אֶפְרַת הוּא בֵּית לָחֶם: וְאָנָּה
בְּמִיתִי מִפְּדֹן מִיתַת עָלַי רָחֵל בְּאֶרְעָא דְכְנַעַן
בְּאֶרְחָא בְּעוֹד כְּרוּכָא דְאֶרְעָא לְמִיעַל לְאֶפְרַת
וְקִבְרַתָּה תִּמְן בְּאֶרֶח אֶפְרַת הִיא בֵּית לָחֶם:
ה וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי־אַלְהָה:
וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת־בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי־אַלְהָה: וַחֲזָא
יִשְׂרָאֵל יֵת בְּנֵי יוֹסֵף וַאֲמַר מִן אֵלִין: ט וַיֹּאמֶר
יוֹסֵף אֶל־אֲבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר־נָתַן־לִי אֱלֹהִים
בְּזֹה וַיֹּאמֶר קָח־סָנָא אֵלַי וְאֶבְרָכֶם: וַיֹּאמֶר יוֹסֵף
אֶל־אֲבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר־נָתַן־לִי אֱלֹהִים בְּזֹה וַיֹּאמֶר
קָח־סָנָא אֵלַי וְאֶבְרָכֶם: וַאֲמַר יוֹסֵף לְאֶבְיָהִי בְנֵי
אֲנִי דִּיחָב לִי יי הָכָא וַאֲמַר קִרְבִּינוֹן פֶּעַן לְוִתִּי
וְאֶבְרַכְנוֹן:

שני וַעֲיֵנִי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְקֵן לֹא יוֹכֵל לִרְאוֹת
וַיַּגֵּשׁ אֹתָם אֵלָיו וַיִּשָּׁק לָהֶם וַיַּחֲבֹק לָהֶם: וַעֲיֵנִי
יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מִזְקֵן לֹא יוֹכֵל לִרְאוֹת וַיַּגֵּשׁ אֹתָם
אֵלָיו וַיִּשָּׁק לָהֶם וַיַּחֲבֹק לָהֶם: וַעֲיֵנִי יִשְׂרָאֵל קֶרֶן
מִסִּבִּיב לֹא כִּפּוֹל לְמַחְזִי וְקָרִיב יִתְהוֹן לְוִתָּה וְנָשִׁיק
לְהוֹן וְגַפִּיָּה לְהוֹן: יא וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף
רְאֵה פָנֶיךָ לֹא פָלַלְתִּי וְהִנֵּה הִרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים
גַּם אֶת־זִרְעֶךָ: וַיֹּאמֶר יִשְׂרָאֵל אֶל־יוֹסֵף רְאֵה פָנֶיךָ
לֹא פָלַלְתִּי וְהִנֵּה הִרְאָה אֹתִי אֱלֹהִים גַּם אֶת־זִרְעֶךָ:
וַאֲמַר יִשְׂרָאֵל לְיוֹסֵף לְמַחְזִי אֶפִּיד לֹא סִבְרִית וְהָא
אֲחִזִּי יִתִּי יי אִף יֵת בְּנֶיךָ: יב וַיֹּצֵא יוֹסֵף אֹתָם
מֵעֵם בְּרָכְיוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְאִפּוֹ אֶרְצָה: וַיֹּצֵא יוֹסֵף
אֹתָם מֵעֵם בְּרָכְיוֹ וַיִּשְׁתַּחֲוּ לְאִפּוֹ אֶרְצָה: וְאֶפִּיק
יוֹסֵף יִתְהוֹן מִן קְדָמוֹהִי וּסְגִיד עַל אִפּוֹהִי עַל
אֶרְעָא: יג וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת־שְׁנֵיהֶם אֶת־אֶפְרַיִם
בְּיָמֵינוּ מִשְׁמָאל יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מְנַשֶּׁה בְּשִׁמְאֵלוֹ
מִיָּמִין יִשְׂרָאֵל וַיַּגֵּשׁ אֵלָיו: וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת־שְׁנֵיהֶם
אֶת־אֶפְרַיִם בְּיָמֵינוּ מִשְׁמָאל יִשְׂרָאֵל וְאֶת־מְנַשֶּׁה
בְּשִׁמְאֵלוֹ מִיָּמִין יִשְׂרָאֵל וַיַּגֵּשׁ אֵלָיו: וַדְּבַר יוֹסֵף יֵת

תְּרוּיָהוֹן יֵת אֶפְרַיִם בְּיָמֵינוּ מִשְׁמָאל יִשְׂרָאֵל
וְיֵת מְנַשֶּׁה בְּשִׁמְאֵלָה מִיָּמִינָא דְיִשְׂרָאֵל וְקָרִיב
לְוִתָּה: ד וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת־יָמֵינוּ וַיִּשֶׁת עַל־
רֹאשׁ אֶפְרַיִם וְהוּא הֲצַעִיר וְאֶת־שִׁמְאֵלוֹ עַל־
רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שְׁכַל אֶת־יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר:
וַיִּשְׁלַח יִשְׂרָאֵל אֶת־יָמֵינוּ וַיִּשֶׁת עַל־רֹאשׁ אֶפְרַיִם
וְהוּא הֲצַעִיר וְאֶת־שִׁמְאֵלוֹ עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה שְׁכַל
אֶת־יָדָיו כִּי מְנַשֶּׁה הַבְּכוֹר: וְאוֹשִׁיט יִשְׂרָאֵל יֵת
מִיָּנָה וְשׁוּי עַל רִישָׁא דְאֶפְרַיִם וְהוּא זַעֲרָא וְיֵת
סְמָאלָה עַל רִישָׁא דְמְנַשֶּׁה אַחְפִּימְנוֹן לִידְוָהִי אָרִי
מְנַשֶּׁה בּוּכְרָא: ט וַיְבָרֶךְ אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמֶר
הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר הִתְהַלְכִּנוּ אֲבֹתִי לִפְנֵי אֲבֹרָהֶם
וַיִּצְחָק הָאֱלֹהִים הִרְעָה אֹתִי מַעֲוִדֵי עַד־הַיּוֹם
הַזֶּה: וַיְבָרֶךְ אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר
הִתְהַלְכִּנוּ אֲבֹתִי לִפְנֵי אֲבֹרָהֶם וַיִּצְחָק הָאֱלֹהִים
הִרְעָה אֹתִי מַעֲוִדֵי עַד־הַיּוֹם הַזֶּה: וְכִרְיָךְ יֵת יוֹסֵף
וַאֲמַר יי דִּי פִלְחוֹ אֶבְהִיתִי קְדָמוֹהִי אֲבֹרָהֶם וַיִּצְחָק
יי דִּין יִתִּי מִדְּאִיתָנִי עַד יוֹמָא הַדִּין: טז הַמְלָאךְ
הַגָּאֵל אֹתִי מִכְּלָדַע יְבָרַךְ אֶת־הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא
בְּהֵם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתִי אֲבֹרָהֶם וַיִּצְחָק וַיִּדְּגוּ לְרֵב
בְּקֶרֶב הָאֶרֶץ: הַמְלָאךְ הַגָּאֵל אֹתִי מִכְּלָדַע יְבָרַךְ
אֶת־הַנְּעָרִים וַיִּקְרָא בְּהֵם שְׁמִי וְשֵׁם אֲבֹתִי אֲבֹרָהֶם
וַיִּצְחָק וַיִּדְּגוּ לְרֵב בְּקֶרֶב הָאֶרֶץ: מִלְּאָכָא דִּי פֶרֶק
יִתִּי מִכָּל בִּישָׁא יְבָרַךְ יֵת עוֹלָמָא וַיִּתְקַרֵּי בְּהוֹן
שְׁמִי וְשׁוֹם אֶבְהִיתִי אֲבֹרָהֶם וַיִּצְחָק וְכִנְגִּי יִמָּא
יִסְגוֹן כְּגוֹ בְנֵי אֲנָשָׁא עַל אֶרְעָא:

שליש י וַיֵּרָא יוֹסֵף כִּי־יָשִׁית אָבִיו יִד־יָמֵינוּ עַל־
רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיִּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמַךְ יִד־אֲבִיו
לְהַסִּיר אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ־אֶפְרַיִם עַל־רֹאשׁ
מְנַשֶּׁה: וַיֵּרָא יוֹסֵף כִּי־יָשִׁית אָבִיו יִד־יָמֵינוּ עַל־
רֹאשׁ אֶפְרַיִם וַיִּרַע בְּעֵינָיו וַיִּתְמַךְ יִד־אֲבִיו לְהַסִּיר
אֹתָהּ מֵעַל רֹאשׁ־אֶפְרַיִם עַל־רֹאשׁ מְנַשֶּׁה: וַחֲזָא
יוֹסֵף אָרִי שׁוּי אֲבִיָּהִי יֵד יָמִינָה עַל רִישָׁא דְאֶפְרַיִם
וְכָאִישׁ בְּעִינוֹהִי וְסַעַד יָדָא דְאֲבִיָּהִי לְאֶעְדָּאָה יִתָּה

מעל רישא דאפרים לאנחותיה על רישא דמנשה:
 י' ויאמר יוסף אליאביו לאיכן אבי פיוה
 הבכר שים ימינך על ראשו: ויאמר יוסף אל-
 אביו לאיכן אבי פיוה הבכר שים ימינך על-
 ראשו: ויאמר יוסף לאביוהי לא כן אבא ארי בין
 בוכרא שו ימינך על רישה: י' וימאן אביו
 ויאמר ידעתי בני ידעתי גם-הוא יהיה-לעם
 וגם-הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל מפניו
 וזרעו יהיה מלא-הגוים: וימאן אביו ויאמר
 ידעתי בני ידעתי גם-הוא יהיה-לעם וגם-הוא
 יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל מפניו וזרעו יהיה
 מלא-הגוים: וסריב אביוהי ויאמר ידענא ברי
 ידענא אף הוא יהי לעמא ואף הוא יסגי וברם
 אהוהי זעירא יסגי מנה ובנוהי זהון שליטין
 בעממא: כ' ויברכם ביום ההוא לאמור בך
 יברך ישראל לאמר ישמך אלהים באפרים
 וכמנשה וישם את-אפרים לפני מנשה: ויברכם
 ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל לאמר ישמך
 אלהים באפרים וכמנשה וישם את-אפרים לפני
 מנשה: וברכנון ביומא ההוא למימר בך יברך
 ישראל למימר ישוינך יי באפרים וכמנשה ושוי
 ית אפרים קדם מנשה: כ' ויאמר ישראל אל-
 יוסף הנה אנכי מת והיה אלהים עמכם והשיב
 אתכם אל-ארץ אבותיכם: ויאמר ישראל אל-
 יוסף הנה אנכי מת והיה אלהים עמכם והשיב
 אתכם אל-ארץ אבותיכם: ויאמר ישראל ליוסף
 הא אנא מאית ויהי מימרא דיי בסעדכון ויחייב
 יתכון לארעא דאבהתכון: כ' ואני נתתי לך
 שכם אחד על-אחיך אשר לקחת לך מיד האמרי
 בחרבי ובקשתי: ואני נתתי לך שכם אחד
 על-אחיך אשר לקחת לך מיד האמרי בחרבי
 ובקשתי: ואנא יחבית לך חולק חד יתיר על
 אחיך די נסיבית מידא דאמוראה בצלותי
 ובכעויתי: פ

רבינו א' ויקרא יעקב אל-בניו ויאמר האספו
 ואניידה לכם את אשר-יקרא אתכם באחרית
 הימים: ויקרא יעקב אל-בניו ויאמר האספו
 ואניידה לכם את אשר-יקרא אתכם באחרית
 הימים: וקרא יעקב לבנוהי ואמר אתפנשו ואחוי
 לכון ית די יערע יתכון בסוף יומיא: כ' הקבצו
 ושמעו בני יעקב ושמעו אל-ישראל אביכם:
 הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל-ישראל
 אביכם: אתפנשו ושמעו בני יעקב וקבילו אולפן
 מן ישראל אבוכון: ג' ראובן בכרי אתה כחי
 וראשית אוני יתר שאת ויתר עז: ראובן בכרי
 אתה כחי וראשית אוני יתר שאת ויתר עז:
 ראובן בוכרי את חילי וריש תקפי לך הנה חזי
 למסב תלתא חולקין בכירותא כהנתא ומלכותא:
 ד' פחו בפמים אל-יתר פי עלית משכבי אביך
 אז חללת יצועי עליה: פחו בפמים אל-יתר פי
 עלית משכבי אביך אז חללת יצועי עליה: על
 דאזלתא לקבל אפיך הא כמא ברם לא אהניתא
 חולק יתיר לא תסב ארי סלקתא בית משכבי
 אביך בכך אצלמת לשוויי ברי סלקתא: פ
 ה' שמעון ולוי אחים כלי חמם מכרתיהם:
 שמעון ולוי אחים כלי חמם מכרתיהם: שמעון
 ולוי אחין גברין גברין בארע תותבותהון עבדו
 גבורא: ו' בסדם אל-תבא נפשי בקהלם אל-
 תחד בכדי כי באפס הרנו איש וברצנם
 עקרו-שור: בסדם אל-תבא נפשי בקהלם אל-
 תחד בכדי כי באפס הרנו איש וברצנם עקרו-
 שור: ברזהון לא הות נפשי באתפנשהון למתה
 לא נחתית מן יקרי ארי ברזהון קטלו קטול
 וברעותהון תרעו שור סנאה: ז' ארור אפס כי עז
 ועברתם כי קשתה אחלקם בעקב ואפיצם
 בישראל: ארור אפס כי עז ועברתם כי קשתה
 אחלקם בעקב ואפיצם בישראל: ליט רגזוהון ארי
 תקיף וחמתהון ארי קשיא אפלגנון בעקב

ואבדרנן בִּישְׂרָאֵל: פ הַיְהוּדָה אֹתָהּ יוֹדוּךָ
אֲחִיךָ יִדְךָ בְּעֶרְףְּ אִיבִיךָ יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אֲבִיךָ:
יְהוּדָה אֹתָהּ יוֹדוּךָ אֲחִיךָ יִדְךָ בְּעֶרְףְּ אִיבִיךָ יִשְׁתַּחֲוּוּ
לָךְ בְּנֵי אֲבִיךָ: יְהוּדָה אֹתָּ אוֹדִיתָא וְלֹא כְהִיתָא
כֹּף יוֹדִין אֲחִיךָ יִדְךָ תִּתְקַף עַל בְּעָלֵי דְכִכְךָ
תִּתְבַּדְּרוּן סְנָאךָ יְהוֹן מַחֲזִין קָדֵל קְדָמְךָ וִיהוֹן
מְקַדְמִין לְמִשְׁאֵל בְּשִׁלְמָךְ בְּנֵי אֲבֹתְךָ: ט גֹּר אַרְיָה
יְהוּדָה מִטְרָף בְּנֵי עֲלִית פֶּרַע רַבִּין פֶּאֲרִיָּה
וּכְלָבִיא מִי יְקִימָנוּ: גֹּר אַרְיָה יְהוּדָה מִטְרָף בְּנֵי
עֲלִית פֶּרַע רַבִּין פֶּאֲרִיָּה וּכְלָבִיא מִי יְקִימָנוּ: שְׁלֹטוֹן
יְהִי בְּשִׁרְיָא וּבִסּוּפָא יִתְרַבָּא מִלְכָּא מְדָבִית יְהוּדָה
אַרְי מִדִּין קְטָלָא בְּרִי נִפְשָׁךְ סֶלְקָתָא יְנוּחַ יִשְׂרִי
בְּתַקּוּף פֶּאֲרִיָּה וּכְלִיתָא וְלִית מַלְכוּ דְתַזְעֻזְעָנָה:
י לֹא־יִסּוּר שְׁבֹט מִיְהוּדָה וּמַחֲקָךְ מִבֵּין רַגְלֵי עַד
פֶּרִיבָא שִׁילָה וְלֹא יִקְהַת עַמִּים: לֹא־יִסּוּר שְׁבֹט
מִיְהוּדָה וּמַחֲקָךְ מִבֵּין רַגְלֵי עַד פֶּרִיבָא שִׁילָה וְלֹא
יִקְהַת עַמִּים: לֹא יַעֲדִי עַבְד שְׁלֹטוֹן מְדָבִית יְהוּדָה
וּסְפָרָא מִבְּנֵי בְנוּהִי עַד עֲלָמָא עַד דְּיִתִּי מִשִּׁיחָא
דְּדִילָה הִיא מַלְכוּתָא וְלֹא יִשְׁתַּמְעוּן עַמִּמָּיָא:
י אֲסָרִי לִנְפֹל כְּתִיב עִירָה קְרִי עִירוֹ וְלִשְׁרָקָה בְּנֵי
אַתְנֹו כַּפֶּם בֵּינֹו לְבָשׁוּ וּבְדָם־עֲנָבִים
כְּתִיב סוּתָה קְרִי סוּתָו: אֲסָרִי לִנְפֹל עִירוֹ וְלִשְׁרָקָה
בְּנֵי אַתְנֹו כַּפֶּם בֵּינֹו לְבָשׁוּ וּבְדָם־עֲנָבִים סוּתָו:
יִסְחַר יִשְׂרָאֵל לְקִרְתָּהּ עָמָא יִבְנוּן הִיכְלָהּ יְהוֹן
צִדִּיקָיָא סַחֲוֹר סַחֲוֹר לֹא וְעַבְדֵי אוֹרִיתָא בְּאוּלְפֹן
עָמָה יְהִי אֲרָגָנוּ טַב לְבוּשׁוּהִי כְּסוּתָהּ מִלָּא מִלָּא
צָבַע זְהוּרִי וְצַבְעוֹנִין: י חֲכָלִילִי עֵינִים מִיָּין
וּלְבָן־שֵׁנִים מִחֲלָב: חֲכָלִילִי עֵינִים מִיָּין וּלְבָן־שֵׁנִים
מִחֲלָב: פ יִסְמְקוּן טוּרֹוהִי בְּכַרְמוּהִי יִטּוּפוּן
נַעֲזוּהִי בְּחֶמֶר יִחַרְוֹן בְּקַצְתָּהּ בְּעִיבוֹר וּבְעַדְרֵי
עָנָא: י זְבוּלָן לְחוּף יָמִים יִשְׁכֹּן וְהוּא לְחוּף אֲנִית
וְיִרְכָתוֹ עַל־צִידוֹן: זְבוּלָן לְחוּף יָמִים יִשְׁכֹּן וְהוּא
לְחוּף אֲנִית וְיִרְכָתוֹ עַל־צִידוֹן: זְבוּלָן עַל סֶפֶר
יִמְמָיָא יִשְׂרִי וְהוּא יִכְבֹּשׁ מַחֲזִין בְּסִפְיָן וְטוֹב

יִמָּא יִיכּוֹל וְתַחֲמוּמָה יְהִי מְטִי עַל צִידוֹן: פ
יִשְׁשַׁכָּר חֲמֹר גָּרַם רַבִּין בֵּין הַמְּשַׁפְּתִים:
יִשְׁשַׁכָּר חֲמֹר גָּרַם רַבִּין בֵּין הַמְּשַׁפְּתִים: יִשְׁשַׁכָּר
עֲתִיר בְּנִכְסִין וְאַחַסְנָתָהּ בֵּין תַּחֲמוּמָיָא: ט וַיֵּרָא
מִנְחָה כִּי טוֹב וְאַתְּ־הָאָרֶץ כִּי נַעֲמָה וַיֵּט שְׁכֹמוֹ
לְסַבֵּל וַיְהִי לְמַס־עֲבָד: וַיֵּרָא מִנְחָה כִּי טוֹב
וְאַתְּ־הָאָרֶץ כִּי נַעֲמָה וַיֵּט שְׁכֹמוֹ לְסַבֵּל וַיְהִי לְמַס־
עֲבָד: וַחֲזָא חוּלְקָא אַרְי טַב וַיֵּת אֲרַעָא אַרְי
מַעֲבָדָא פִּירִין וִיכְבֹּשׁ מַחֲזִין עַמִּמָּיָא וְיִשְׁיַצִּי יֵת
דְּגִרְיָהוֹן וְדֹאשְׁתַּאֲרוֹן כְּהוֹן יְהוֹן לֹה פִּלְחִין וּמִסְקִי
מִסִּין: ס ט דִּין יְדִין עָמָו פֶּאֲחַד שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל:
דִּין יְדִין עָמָו פֶּאֲחַד שְׁבֹטֵי יִשְׂרָאֵל: מְדָבִית דִּין
יִתְבַּחַר וַיְקוּם גִּבְרָא בְּיוֹמוּהִי יִתְפַּרַּק עָמָה
וּבִשְׁנוּהִי יִנְחוּן כְּחָדָא שְׁבֹטֵי דְיִשְׂרָאֵל: ז יְהִי
דִּין נַחֲשׁ עַל־יִדְרֹךְ שְׁפִיפֹן עַל־יֶאֱרָח הַנֶּשֶׁף
עֲקִבֵּי־סוּם וַיִּפֹּל רַכְבּוֹ אַחֲוֹר: יְהִידִן נַחֲשׁ
עַל־יִדְרֹךְ שְׁפִיפֹן עַל־יֶאֱרָח הַנֶּשֶׁף עֲקִבֵּי־סוּם וַיִּפֹּל
רַכְבּוֹ אַחֲוֹר: יְהִי גִבְרָא דִּיתְבַּחַר וַיְקוּם מְדָבִית דִּין
אַיְמָתָה תִּתְרַמִּי עַל עַמִּמָּיָא וּמַחֲתָה תִּתְקַף
בְּפִלְשְׁתָּיָא כְּחִינִי חוּרְמֵן יִשְׂרִי עַל אֲרַחָא וּכְפִתְנָא
יִכְמוּן עַל שְׁבִילָא יִקְטֹל גִּבְרִי מִשְׁרִית פִּלְשְׁתָּי
פֶּרֶשִׁין עִם רַגְלָאִין יַעֲקֹר סוּסוֹן וְיִרְכָּפוּן וַיִּמְגֹּר
רוֹכְבֵיהוֹן לְאַחֲוָרָא: י לִישׁוּעָתְךָ קְנוֹיִתִי יְהוּה:
לִישׁוּעָתְךָ קְנוֹיִתִי יְהוּה: לְפּוֹרְקָנֹךְ סִבְרִית יִי: ס
חֲמִישִׁי יִי גֹד גֹּדוֹד יְגוֹדְנֹו וְהוּא יְגֹד עֲקָב: גֹּד גֹּדוֹד
יְגוֹדְנֹו וְהוּא יְגֹד עֲקָב: מְדָבִית גֹּד מִשְׁרִית מְזִינִין
כֹּד יַעֲבְרוּן יֵת יִרְדָּנָא קָדָם אַחִיהוֹן לְקִרְבָּא
וּבְנִכְסִין סִגְיָאִין יְתוּבוּן לְאַרְעֵהוֹן: ס כ מֵאֲשֹׁר
שְׁמִנָּה לְחֶמֶו וְהוּא יֵתֵן מַעֲדֵי־מֶלֶךְ: מֵאֲשֹׁר
שְׁמִנָּה לְחֶמֶו וְהוּא יֵתֵן מַעֲדֵי־מֶלֶךְ: דֹּאשֹׁר טָבָא
אַרְעָה וְהוּא מְרַבֵּיא בְּתַפְנוּקֵי מֶלְכִין: ס כֹּא נִפְתָּלִי
אַיְלָה שְׁלַחַה הִנְתֵּן אֲמִרֵי־שֹׁפֶר: נִפְתָּלִי אַיְלָה
שְׁלַחַה הִנְתֵּן אֲמִרֵי־שֹׁפֶר: נִפְתָּלִי בֹאֲרַע טָבָא
יִתְרַמִּי עֲדָבָה וְאַחַסְנָתָהּ תִּתִּי מַעֲבָדָא פִּירִין יְהוֹן

מִדֹּדן וּמִבְּרָכִין עֲלֵיהוֹן: ס כּ בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן
פֶּרֶת עֲלֵי־עֵין בְּנוֹת צַעֲדָה עֲלִי־שׁוּר: בֶּן פֶּרֶת
יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת עֲלֵי־עֵין בְּנוֹת צַעֲדָה עֲלִי־שׁוּר: בְּרִי
דִּיסְגִי יוֹסֵף בְּרִי דִּיתְבַּרְךָ כְּגֶפֶן דִּנְצִיב עַל עֵינָא
דְּמִיָּא תְּרִין שְׁבִטִין וְפָקִין מִבְּנוּהִי יִקְבְּלוֹן חוּלְקָא
וְאַחְסִנְתָּא: כּ וּמִמְרָהוּ וּרְבּוּ וּשְׁטָמָהוּ בְּעַלִּי
חֲצִים: וּמִמְרָהוּ וּרְבּוּ וּשְׁטָמָהוּ בְּעַלִּי חֲצִים:
וְאַתְמַרְרוּ יָתָה וְנִקְמָמוּהִי וְאַעֲקִיּוּ לָהּ גְּבָרִין גְּבָרִין
בְּעַלִּי פְּלִגּוּתָא: כּ וּתְשַׁב בְּאִיתָן קִשְׁתָּו וַיִּפְּזוּ
זְרַעֵי יָדָיו מִיָּדִי אֲבִיר יַעֲקֹב מִשָּׁם רָעָה אֲבִן
יִשְׂרָאֵל: וּתְשַׁב בְּאִיתָן קִשְׁתָּו וַיִּפְּזוּ זְרַעֵי יָדָיו מִיָּדִי
אֲבִיר יַעֲקֹב מִשָּׁם רָעָה אֲבִן יִשְׂרָאֵל: וְתַבַּת בְּהוֹן
נְבִיאֻתָהּ עַל דְּקִים אֹרִיתָא בְּסִתְרָא וְשׁוּי בְּתוּקָפָא
רוּחַצְנָה בְּכֹן יִתְרָמָא דְּהַב עַל דְּרַעוּהִי וְאַחְסִין
מִלְכוּתָא וְתַקִּיף דָּא תּוֹת לָהּ מִן קֳדָם אֵל תְּקִיפָא
דִּיעֲקֹב דִּי בְּמִימְרָה זֶן אֲבָהֶן וּבְנִין וְרַעָא
דִּישְׂרָאֵל: כּ מֵאֵל אֲבִיד וַיַּעֲזֹרְךָ וְאַתְּ שְׂדֵי
וַיְבָרְכֶךָ בְּרֶכֶת שָׁמַיִם מַעַל בְּרֶכֶת תְּהוֹם רַבְּצַת
תַּחַת בְּרֶכֶת שְׂדֵים וְרַחֵם: מֵאֵל אֲבִיד וַיַּעֲזֹרְךָ וְאַתְּ
שְׂדֵי וַיְבָרְכֶךָ בְּרֶכֶת שָׁמַיִם מַעַל בְּרֶכֶת תְּהוֹם רַבְּצַת
תַּחַת בְּרֶכֶת שְׂדֵים וְרַחֵם: מִימַר אֱלֹהָא דְּאַבּוּךָ יְהִי
בְּסַעֲדָךָ וְיֵת שְׂדֵי וַיְבָרְכֶנָּךְ בְּרַכֵּן דִּנְחִתָּן מִשְׁלָא
דְּשִׁמְיָא מִלְּעֵלָא בְּרַכֵּן דִּנְגַדֵּן מִמַּעַמְקֵי אֶרְעָא
מִלְּרַע בְּרַפְתָּא דְּאַבּוּךָ וְדֹאמָךְ: כּ בְּרֶכֶת אֲבִיד
גְּבָרִי עַל־בְּרֶכֶת הוֹרֵי עַד־תְּאֻת גְּבַעַת עוֹלָם
תְּהִיִּין לְרֹאשׁ יוֹסֵף וְלִקְדָּקֵד גְּזִיר אַחִיו: בְּרֶכֶת
אֲבִיד גְּבָרִי עַל־בְּרֶכֶת הוֹרֵי עַד־תְּאֻת גְּבַעַת עוֹלָם
תְּהִיִּין לְרֹאשׁ יוֹסֵף וְלִקְדָּקֵד גְּזִיר אַחִיו: בְּרַפְתָּא
דְּאַבּוּךָ יִתּוּסְפֹן עַל בְּרַפְתָּא דִּילִי בְּרִיכוּ אֲבָהִתִּי
דְּחִמִּידִי לֶהֱן רַבְּרִבָּא דְּמֶן עֲלֵמָא יְהוֹנִן כָּל אֲלִין
לְרִישָׁא דִּיוֹסֵף וְלִגְבָרָא פְּרִישָׁא דְּאַחֻוּהִי: פ
שִׁישׁ כּוּ בְּנִימִין זָאב יִמְרָף בְּבָקָר יֹאכֵל עֵד וְלַעֲרֹב
יִחְלַק שְׁלָל: בְּנִימִין זָאב יִמְרָף בְּבָקָר יֹאכֵל עֵד
וְלַעֲרֹב יִחְלַק שְׁלָל: בְּנִימִין בְּאַרְעָה תִּשְׁרִי שְׁכִנְתָּא

וּבְאַחְסִנְתָּהּ יִתְבְּנִי מִקְדָּשָׁא בְּצַפְרָא וּבְפָנָא יְהוֹן
מִקְרָבִין כְּהִנָּא קְרַבָּא וּבְעַדֵּן רַמְשָׁא יְהוֹן מִפְּלִגִּין
מוֹתֵר חוּלְקָהוֹן מִשְׁאַר קִדְשָׁא: כּ כָּל־אֱלֹהָ
שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר וְזֹאת אֲשֶׁר־דָּבָר
לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כִּבְרַכְתּוֹ
בְּרַךְ אוֹתָם: כָּל־אֱלֹהָ שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר
וְזֹאת אֲשֶׁר־דָּבָר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ
אֲשֶׁר כִּבְרַכְתּוֹ בְּרַךְ אוֹתָם: כָּל אֲלִין שְׁבִטָּיָא
דִּישְׂרָאֵל תְּרִין עָסֵר וְדָא דְּמִלִּיל לַהוֹן אֲבוּהוֹן
וּבְרִידִי יְתֵהוֹן גְּבָר דִּי כִּבְרַכְתָּהּ בְּרַךְ יְתֵהוֹן:
כּ וַיֵּצֵא אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי נֹאסֵף אֶל־עַמִּי
קִבְּרוּ אֹתִי אֶל־אֲבֹתִי אֶל־הַמְּעָרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה
עֶפְרוֹן הַחֲתָי: וַיֵּצֵא אוֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם אֲנִי נֹאסֵף
אֶל־עַמִּי קִבְּרוּ אֹתִי אֶל־אֲבֹתִי אֶל־הַמְּעָרָה אֲשֶׁר
בִּשְׂדֵה עֶפְרוֹן הַחֲתָי: וּפְקֹד יְתֵהוֹן וְאִמֵּר לַהוֹן אֲנִי
מִתְּכַנֵּשׁ לַעַמִּי קִבְּרוּ יְתִי לֹת אֲבָהִתִּי בְּמַעְרָתָא דִּי
בַּחֲקֵל עֶפְרוֹן חֲתָא: כּ בְּמַעְרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה
הַמְּכַפְּלָה אֲשֶׁר־עַל־פְּנֵי מִמְרָא בְּאַרְץ כְּנָעַן
אֲשֶׁר קָנָה אֲבֹרָהִם אֶת־הַשְּׂדֵה מֵאֵת עֶפְרוֹן
הַחֲתָי לְאַחֻזַּת־קִבְּר: בְּמַעְרָה אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה
הַמְּכַפְּלָה אֲשֶׁר־עַל־פְּנֵי מִמְרָא בְּאַרְץ כְּנָעַן אֲשֶׁר
קָנָה אֲבֹרָהִם אֶת־הַשְּׂדֵה מֵאֵת עֶפְרוֹן הַחֲתָי
לְאַחֻזַּת־קִבְּר: בְּמַעְרָתָא דִּי בַּחֲקֵל כְּפִלְתָּא דִּי עַל
אַפִּי מִמְרָא בְּאַרְעָא דְּכְנָעַן דִּי זֶכֶן אֲבֹרָהִם יֵת
חֲקֵלָא מִן עֶפְרוֹן חֲתָא לְאַחְסִנְתָּ קְבוּרָא: כּ שְׁמָה
קִבְּרוּ אֶת־אֲבֹרָהִם וְאַתְּ שָׂרָה אִשְׁתּוֹ שְׁמָה
קִבְּרוּ אֶת־יִצְחָק וְאַתְּ רִבְקָה אִשְׁתּוֹ וְשְׁמָה
קִבְּרִיתִי אֶת־לֵאָה: שְׁמָה קִבְּרוּ אֶת־אֲבֹרָהִם וְאַתְּ
שָׂרָה אִשְׁתּוֹ שְׁמָה קִבְּרוּ אֶת־יִצְחָק וְאַתְּ רִבְקָה
אִשְׁתּוֹ וְשְׁמָה קִבְּרִיתִי אֶת־לֵאָה: תְּמֹן קִבְּרוּ יֵת
אֲבֹרָהִם וְיֵת שָׂרָה אִתְּמָה תְּמֹן קִבְּרוּ יֵת יִצְחָק וְיֵת
רִבְקָה אִתְּמָה וְתְּמֹן קִבְּרִית יֵת לֵאָה: כּ מִקְנֵה
הַשְּׂדֵה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־כּוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִחִת: מִקְנֵה
הַשְּׂדֵה וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר־כּוּ מֵאֵת בְּנֵי־יִחִת: זְבִינִי

חַקְלָא וּמַעֲרָמָא דִּי בַּהּ מִן בְּנֵי חֲתָמָה: א וְיִכָּל
 יַעֲקֹב לְצֹנֹת אֶת־בְּנָיו וַיֹּאסֶף רִגְלָיו אֶל־הַמַּטָּה
 וַיָּגַע וַיֹּאסֶף אֶל־עַמּוּיוֹ: וְיִכָּל יַעֲקֹב לְצֹנֹת אֶת־בְּנָיו
 וַיֹּאסֶף רִגְלָיו אֶל־הַמַּטָּה וַיָּגַע וַיֹּאסֶף אֶל־עַמּוּיוֹ:
 וְשִׁיזִי יַעֲקֹב לַפְקָדָא יֵת בְּנוֹהִי וּכְנֹשׁ רִגְלוֹהִי
 לַעֲרֹסָא וְאַתְּגִיד וְאַתְּפִנִישׁ לַעֲמָה: א וַיִּפֹּל יוֹסֵף
 עַל־פְּנֵי אָבִיו וַיִּבְכֶּה עָלָיו וַיִּשְׁקֻלוּ: וַיִּפֹּל יוֹסֵף
 עַל־פְּנֵי אָבִיו וַיִּבְכֶּה עָלָיו וַיִּשְׁקֻלוּ: וַנִּפֹּל יוֹסֵף עַל
 אִפִּי אָבוּהִי וּבְכָא עֲלוּהִי וּנְשָׁק לֵה: ב וַיֵּצֵא יוֹסֵף
 אֶת־עַבְדָּיו אֶת־הַרְפָּאִים לַחֲנֹט אֶת־אָבִיו
 וַיַּחֲנֹטוּ הַרְפָּאִים אֶת־יִשְׂרָאֵל: וַיֵּצֵא יוֹסֵף אֶת־
 עַבְדָּיו אֶת־הַרְפָּאִים לַחֲנֹט אֶת־אָבִיו וַיַּחֲנֹטוּ
 הַרְפָּאִים אֶת־יִשְׂרָאֵל: וּפְקִיד יוֹסֵף יֵת עַבְדּוֹהִי יֵת
 אֲסֹתָא לַמַּחֲנֹט יֵת אָבוּהִי וַחֲנֹטוֹ אֲסֹתָא יֵת
 יִשְׂרָאֵל: ג וַיִּמְלְאוּ־לוֹ אַרְבָּעִים יוֹם כִּי כֹן יִמְלְאוּ
 יָמֵי הַחַנְטִים וַיִּבְכּוּ אֹתוֹ מִצָּרִים שְׁבָעִים יוֹם:
 וַיִּמְלְאוּ־לוֹ אַרְבָּעִים יוֹם כִּי כֹן יִמְלְאוּ יָמֵי הַחַנְטִים
 וַיִּבְכּוּ אֹתוֹ מִצָּרִים שְׁבָעִים יוֹם: וְשָׁלִימוֹ לֵה
 אַרְבָּעִין יוֹמִין אַרְי כֹּן שְׁלִימוֹ יוֹמֵי חֲנֻשָּׂא וּבְכוּ
 יֵתָּה מִצָּרָא שְׁבָעִין יוֹמִין: ד וַיַּעֲבְרוּ יָמֵי כְּבִיתוֹ
 וַיִּדְבֵּר יוֹסֵף אֶל־בֵּית פֶּרְעָה לֵאמֹר אֲסֹנָא
 מִצָּאֲתִי חֹן בְּעֵינֵיכֶם דְּבִרְוֹנָא בְּאוּנִי פֶּרְעָה
 לֵאמֹר: וַיַּעֲבְרוּ יָמֵי כְּבִיתוֹ וַיִּדְבֵּר יוֹסֵף אֶל־בֵּית
 פֶּרְעָה לֵאמֹר אֲסֹנָא מִצָּאֲתִי חֹן בְּעֵינֵיכֶם
 דְּבִרְוֹנָא בְּאוּנִי פֶּרְעָה לֵאמֹר: וַעֲבָרוּ יוֹמֵי כְּבִיתָה
 וּמְלִיל יוֹסֵף עִם בֵּית פֶּרְעָה לְמִימֵר אִם כָּעַן
 אֲשַׁפְּחִית רַחֲמִין בְּעֵינֵיכֹן מְלִילוֹ כָּעַן קָדָם פֶּרְעָה
 לְמִימֵר: ה אֲבִי הַשְּׁבִיעֲנִי לֵאמֹר הִנֵּה אֲנֹכִי מֵת
 בְּקִבְרִי אֲשֶׁר פָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שְׁמָה
 תִּקְבְּרֵנִי וְעֵתָּה אֵעֲלֶה־נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת־אָבִי
 וְאֲשׁוּבָה: אֲבִי הַשְּׁבִיעֲנִי לֵאמֹר הִנֵּה אֲנֹכִי מֵת
 בְּקִבְרִי אֲשֶׁר פָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שְׁמָה תִּקְבְּרֵנִי
 וְעֵתָּה אֵעֲלֶה־נָּא וְאֶקְבְּרָה אֶת־אָבִי וְאֲשׁוּבָה:
 אָבָא קָיִים עָלִי לְמִימֵר הָא אָנָּא מֵאִית בְּקִבְרִי

דְּאַתְקִנִּית לִי בְּאַרְעָא דְכְנָעַן תַּמָּן תִּקְבְּרֵנִי וְכָעַן
 אָסִק כָּעַן וְאֶקְבֵּר יֵת אָבָא וְאִיתּוּב: ו וַיֹּאמֶר
 פֶּרְעָה עֲלֵה וּקְבֹר אֶת־אָבִיךָ בְּאֶשֶׁר הַשְּׁבִיעֲנִי:
 וַיֹּאמֶר פֶּרְעָה עֲלֵה וּקְבֹר אֶת־אָבִיךָ בְּאֶשֶׁר
 הַשְּׁבִיעֲנִי: וַאֲמַר פֶּרְעָה סָק וּקְבֹר יֵת אָבוּךָ כְּמָא
 דְקָיִים עָלֶךָ: ו וַיַּעַל יוֹסֵף לְקַבֵּר אֶת־אָבִיו וַיַּעַל
 אֹתוֹ כָּל־עַבְדֵי פֶּרְעָה וְזִנְי בֵּיתוֹ וְכָל זִנְי
 אֶרֶץ־מִצְרַיִם: וַיַּעַל יוֹסֵף לְקַבֵּר אֶת־אָבִיו וַיַּעַל
 אֹתוֹ כָּל־עַבְדֵי פֶּרְעָה וְזִנְי בֵּיתוֹ וְכָל זִנְי אֶרֶץ־
 מִצְרַיִם: וְסִלִּיק יוֹסֵף לְמִקְבֵּר יֵת אָבוּהִי וְסִלִּיקוּ
 עִמָּה כָּל עַבְדֵי פֶּרְעָה סָבִי בֵּיתָה וְכָל סָבִי אֶרְעָא
 דְּמִצְרַיִם: ה וְכָל בֵּית יוֹסֵף וְאֶחָיו וְבֵית אָבִיו רָק
 טַפָּם וְצֹאנָם וּבְקָרָם עֲזוּבֵי בְּאֶרֶץ גֶּשֶׁן: וְכָל בֵּית
 יוֹסֵף וְאֶחָיו וְבֵית אָבִיו רָק טַפָּם וְצֹאנָם וּבְקָרָם
 עֲזוּבֵי בְּאֶרֶץ גֶּשֶׁן: וְכָל בֵּית יוֹסֵף וְאֶחָיו וְבֵית
 אָבוּהִי לַחֹד טַפְּלָהוֹן וְעִנְהוֹן וְתוֹרִיהוֹן שְׁבָקוּ
 בְּאַרְעָא דְגֶשֶׁן: ט וַיַּעַל עֲמֹו גַם־רַכָּב גַּם־פָּרָשִׁים
 וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כְּבֹד מְאֹד: וַיַּעַל עֲמֹו גַם־רַכָּב
 גַּם־פָּרָשִׁים וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כְּבֹד מְאֹד: וְסִלִּיקוּ עִמָּה
 אַף רַחֲמִין אַף פָּרָשִׁין וְהוּה מְשִׁרִיתָא סִגִּיאָה
 לַחֲדָא: י וַיָּבֹאוּ עַד־גֶּרֶן הָאָטוּד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
 הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ־שָׁם מִסְפַּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד
 וַיַּעַשׂ לָאָבִיו אָבֵל שְׁבַעַת יָמִים: וַיָּבֹאוּ עַד־גֶּרֶן
 הָאָטוּד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וַיִּסְפְּדוּ־שָׁם מִסְפַּד גָּדוֹל
 וְכָבֵד מְאֹד וַיַּעַשׂ לָאָבִיו אָבֵל שְׁבַעַת יָמִים: וְאַתּוּ
 עַד בֵּית אֲדָרִי דְאָטוּד דִּי בְּעֵבֶרָא דִּי־רִדְנָא וְסִפְדוּ
 תַּמָּן מִסְפַּד רַב וְתִקְרִיף לַחֲדָא וְעַבְד לְאָבוּהִי אָבֵלָא
 שְׁבָעָא יוֹמִין: יא וַיֵּרָא יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי
 אֶת־הָאָבֵל בְּגֶרֶן הָאָטוּד וַיֹּאמְרוּ אָבֵל־כְּבֹד זֶה
 לְמִצְרַיִם עַל־פֶּן קָרָא שְׁמָה אָבֵל מִצְרַיִם אֲשֶׁר
 בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: וַיֵּרָא יוֹשֵׁב הָאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי אֶת־
 הָאָבֵל בְּגֶרֶן הָאָטוּד וַיֹּאמְרוּ אָבֵל־כְּבֹד זֶה לְמִצְרַיִם
 עַל־פֶּן קָרָא שְׁמָה אָבֵל מִצְרַיִם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן:
 וַחֲזָא יֵתָּה אֶרְעָא כְּנַעֲנָאָה יֵת אָבֵלָא בְּבֵית אֲדָרִי

אֶחָד וְחִמָּאתָם כִּי־רָעָה גְמֹלוֹךְ וְעִתָּהּ שָׂא זָא
לְפִשַׁע עֲבָדֵי אֱלֹהֵי אֲבִיךָ וַיִּכַּךְ יוֹסֵף בְּדַבָּרָם
אֵלָיו: כְּדִין תִּמְרוֹן לְיוֹסֵף בָּבָעוּ שְׂבוּק פֶּעַן
לְחוּבָא אֶחָד וְלַחֲטָאוֹן אָרִי בִישְׁמָא גְמֹלוֹךְ
וּכְעַן שְׂבוּק פֶּעַן לְחוּבָא עֲבָדֵי אֱלֹהָא דְאַבּוּךָ
וּבִכָּא יוֹסֵף בְּמַלְלוּתָהוֹן עֲמָה: ה' וַיִּלְכּוּ גַם־אֲחָיו
וַיִּפְּלוּ לִפְנָיו וַיֹּאמְרוּ הִנֵּנוּ לְךָ לַעֲבָדִים: וַיִּלְכּוּ
גַם־אֲחָיו וַיִּפְּלוּ לִפְנָיו וַיֹּאמְרוּ הִנֵּנוּ לְךָ לַעֲבָדִים:
וַאֲזָלוּ אַף אַחוּהִי וּנְפִלוּ קְדַמוּהִי וַאֲמָרוּ הָא
אֲנַחְנָא לְךָ לַעֲבָדִין: י' וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יוֹסֵף
אֶל־תִּירָאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי: וַיֹּאמֶר
אֱלֹהִים יוֹסֵף אֶל־תִּירָאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי:
וַאֲמַר לְהוֹן יוֹסֵף לֹא תִדְחֲלוֹן אָרִי דִּחְלָא דִּי אָנָּא:
כ' וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשַׁבָה
לְטֹבָה לְמַעַן עֲשֶׂה כְּיוֹם הַזֶּה לְהַחֲיֹת עַם־רַב:
וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשַׁבָה לְטֹבָה
לְמַעַן עֲשֶׂה כְּיוֹם הַזֶּה לְהַחֲיֹת עַם־רַב: וְאַתּוֹן
חֲשַׁבְתּוֹן עָלַי בִּישָׂא מִן קֳדָם יְיָ אֶתְחַשְׁבֹּת לְטֹבָא
בְּדִיל לְמַעַבְדַּי כְּיוֹמָא הַדִּין לְקִיָּמָא עִם סָגִי:

שביעי כֹּה וְעַתָּה אֲלֹתֵי־רְאוּ אֲנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם
וְאֶת־טַפְכֶּם וַיִּנָּחַם אוֹתָם וַיִּדְבֹּר עַל־לִבָּם:
וְעַתָּה אֲלֹתֵי־רְאוּ אֲנֹכִי אֲכַלְכֵּל אֶתְכֶם וְאֶת־
טַפְכֶּם וַיִּנָּחַם אוֹתָם וַיִּדְבֹּר עַל־לִבָּם: וַיַּעַן לֹא
תִדְחֲלוּן אֲנִי אֲדוֹן יִתְכוּן וְיִת טַפְלִכוֹן וַיִּנָּחַם יִתְהוֹן
וּמִלֵּל תִּנְחַוְמִין עַל לְבָהוֹן: כֹּה וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף
בְּמִצְרַיִם הוּא וּבֵיתוֹ אָבִיו וַיְחִי יוֹסֵף מֵאָה וָעֶשֶׂר
שָׁנִים: וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם הוּא וּבֵיתוֹ אָבִיו וַיְחִי
יוֹסֵף מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים: וַיִּתֵּיב יוֹסֵף בְּמִצְרַיִם הוּא
וּבֵיתוֹ אָבִיו וַיְחִי יוֹסֵף מֵאָה וָעֶשֶׂר שָׁנִים:

מִפְּטוּר כֵּן וַיֵּרָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שְׁלֹשִׁים גַּם בְּנֵי
מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה יָלְדוּ עַל־בְּרָכִי יוֹסֵף: וַיֵּרָא יוֹסֵף
לְאֶפְרַיִם בְּנֵי שְׁלֹשִׁים גַּם בְּנֵי מָכִיר בֶּן־מְנַשֶּׁה יָלְדוּ
עַל־בְּרָכִי יוֹסֵף: וַחֲזָא יוֹסֵף לְאֶפְרַיִם בְּנֵי תְּלִיתָאִין
אֵף בְּנֵי מָכִיר בֶּר מְנַשֶּׁה אֲתִילִידוּ וּרְבִי יוֹסֵף:

והעלתם את עצמתי מזה: וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד ופקד אלהים אתכם והעלתם את עצמתי מזה: ואומי יוסף ית בני ישראל למימר מדבר דכיר יי יתכון וחסקון ית גרמי מכא: כו וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנמו אתו ויישם בארון במצרים: וימת יוסף בן מאה ועשר שנים ויחנמו אתו ויישם בארון במצרים: ומית יוסף בר מאה ועשר שנים ויחנמו אתו ויישם בארון במצרים: חזק חזק ונתחזק פ"ה פסוקים, פ"ה אל פה סימן.

כה ויאמר יוסף אליהיו אנכי מת ואלהים פקד ופקד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אליה ארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב: ויאמר יוסף אליהיו אנכי מת ואלהים פקד ופקד אתכם והעלה אתכם מן הארץ הזאת אליה ארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב: ואמר יוסף לאחיוי אנא מאית ויי מדבר דכיר יתכון ויסק יתכון מן ארעא קדא לארעא די קים לאברהם ליצחק וליעקב: כה וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקד ופקד אלהים אתכם

הפטרה לפרשת ויחי במלכים א פרק ב

ב «ויקברו ימיהם ויצו את שלמה בנו לאמר: אנכי הלך בדרך פליה ארץ וחזקת והיית לאיש: ושמרת את משמרת | יהוה אלהיך ללכת בדרךיו לשמר חקתיו מצותיו ומשפטי ופדויותיו כפתוב בתורת משה למען תשכיל את כל אשר תעשה ואת כל אשר תפנה שם: למען יקים יהוה את דבריו אשר דבר עלי לאמר אם יישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת בכל לבבם ובכל נפשם לאמר לא יפרת לה איש מעל פפי ישראל: והם אתה ידעת את אשר עשה לי יואב בן צרויה אשר עשה לשני שרי צבאות ישראל לאבנר בן נר ולעמשה בן יתור ויהרגם וישם דמי מלחמה בשלם ויתן דמי מלחמה בחגרתו אשר במתניו ובנעלו אשר ברגליו: ועשית כחממתך ולא תורד שיבתו בשלם שאל: ולבני ברזלי הגלעדי תעשה חסד והיו באכלי שלחנך פירכן קרבו אלי בכרחי מפני אבשלום אחיך: והנה עמך שמעי בן גרא בן ימיני מבחרים והוא קללני קללה גמראת ביום לכתני מחנים והוא ירד לקראתי תירדן ואשבע לו ביהוה לאמר אם אמיתך בחרב: ועתה אלי תנקהו כי איש חכם אתה וידעת את אשר תעשה לו והורדת את שיבתו בדם שאל: וישכב דוד עס אבתיו ויקבר בעיר דוד: והימים אשר מלך דוד על ישראל ארבעים שנה בחברון מלך שבע שנים ויבירושלים מלך שלשים ושלש שנים: ושלמה ישב על פסא דוד אביו ותכן מלכתו מאד:

לחיות עם הזמן

זמני השבוע

תאריך	עלות השחר		זמן ציצית ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
ו', י"ז בטבת	4.35	5.23	5.46	6.48	9.10	11.43	12.13	4.44.5	5.11
ש"ק, י"ח בטבת	4.35	5.23	5.46	6.49	9.10	11.43	12.13	4.45.2	5.12
א', י"ט בטבת	4.35	5.24	5.46	6.49	9.11	11.44	12.14	4.45.8	5.12
ב', כ' בטבת	4.36	5.24	5.47	6.49	9.11	11.44	12.14	4.46.6	5.13
ג', כ"א בטבת	4.36	5.24	5.47	6.50	9.11	11.45	12.15	4.47.3	5.14
ד', כ"ב בטבת	4.36	5.25	5.47	6.50	9.12	11.45	12.15	4.48.0	5.15
ה', כ"ג בטבת	4.37	5.25	5.47	6.50	9.12	11.46	12.16	4.48.8	5.15
ו', כ"ד בטבת	4.37	5.25	5.47	6.50	9.12	11.46	12.16	4.49.6	5.16

הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.

לוח ללימוד הרמב"ם

י"ז בטבת ה'תשפ"ד – כ"ד בטבת ה'תשפ"ד

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	י"ז בטבת	הלכות גזילה ואבידה פרק ד-ו.	הל' יבום וחליצה פרק ז.	מל"ת רמז.
ש"ק	י"ח בטבת	פרק ז-ט.	פרק ח.	מל"ת רסה.
א'	י"ט בטבת	פרק י-יב.	הל' נערה בתולה.. בפרקים אלו.	מל"ת רסו.
ב'	כ' בטבת	פרק יג-טו.	פרק ב.	מ"ע קצד.
ג'	כ"א בטבת	פרק טז-יח.	פרק ג.	מל"ת רסט. מ"ע רד.
ד'	כ"ב בטבת	הלכות חובל ומזיק.. בפרקים אלו.	הל' סוטה.. בפרקים אלו.	מ"ע רלו.
ה'	כ"ג בטבת	פרק ד-ו.	פרק ב.	מ"ע רלו.
ו'	כ"ד בטבת	פרק ז-ח. הלכות רוצח ושמירת נפש.. בפרקים אלו.	פרק ג.	מ"ע רלו. מל"ת רפט. רצו [רצה].

זמני הדלקת הנרות

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
ויחי	16:04	17:24	16:25	17:25	16:12	17:23	16:27	17:26
שמות	16:09	17:29	16:30	17:30	16:17	17:28	16:32	17:31

לזכות אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' **אברהם משה דייטש** והרה"ח ר' **גבריאל גופין** שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' **זלמן יודא** ור' **יוסף יצחק**,
בני הרה"ח ר' **שלום ישעני** ע"ה **דייטש**